

DE VOGELBESCHERMINGSWETGEVING IN HET VLAAMSE GEWEST

Geert Van Hoorick

Wetenschappelijk medewerker
Centrum voor Milieurecht Universiteit Gent

Advocaat aan de balie van Gent

1. In deze bijdrage zal ik het hebben over recente ontwikkelingen in de vogelbeschermingswetgeving van het Vlaamse Gewest. Alleen de bepalingen die van belang zijn voor de bescherming van de inheemse vogels, worden behandeld, en dus niet de bepalingen in het kader van de handel in bedreigde uitheemse vogelsoorten. Evenmin zal aandacht worden besteed aan de dierenbeschermingswetgeving, ofschoon deze bepalingen bevat die ook voor de inheemse vogels van belang kunnen zijn, b.v. voorschriften inzake het vervoer van wilde vogels. En ook de bepalingen inzake de bescherming van de leefgebieden van de vogels komen in deze bijdrage niet aan bod.

Eerst wordt zeer kort ingegaan op het internationaal kader. De hoofdbrok bestaat uit een beschrijving en analyse van de wetgeving in de Vlaamse Gewest, waarbij getoetst wordt of België voldoet aan zijn internationale verplichtingen. Tenslotte volgt een algemene kritische evaluatie van de wetgeving en de toepassing ervan; knelpunten worden aangegeven, evenals mogelijke oplossingen.

I.HET INTERNATIONAALRECHTELIJK KADER

2. Vooral drie internationale akten zijn van belang voor de vogelbeschermingsreglementering in België. Naast het Internationaal Verdrag tot bescherming van vogels (Parijs, 1950) en de Beneluxovereenkomst van 1970 betreffende jacht en vogelbescherming, gewijzigd door het Protocol van 1977 - België is door beide gebonden -, is er Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand¹ (verder: Vogelrichtlijn).

¹ Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, *Pb.L.*, 1979, nr.

Indien er zich een tegenstrijdigheid voordoet tussen een internationale voor België bindende rechtsnorm, zoals die neergelegd in het Verdrag van Parijs van 1950 en van voormelde Beneluxovereenkomst, en een interne rechtsnorm, dan moet de interne rechtsnorm wijken voor de internationale rechtsnorm indien deze laatste "directe werking" heeft, dit wil zeggen dat hij voldoende duidelijk, onvoorwaardelijk en precies is opdat hij zonder nadere uitvoeringsbepalingen van interne aard kan worden toegepast.

De Vogelrichtlijn is totstandgekomen binnen de EEG en vormt zeker de belangrijkste toetssteen voor onze wetgeving. Het juridisch karakter van een Europese richtlijn, zoals de Vogelrichtlijn, is ietwat verschillend en bestaat erin dat de Lid-Staten van de E.U., waaronder België, de verplichting hebben binnen de termijn die de richtlijn bepaalt hun wetgeving en bestuurspraktijk in overeenstemming te brengen met de richtlijn. Zij moeten dus hetzij nieuwe wetgeving aannemen, hetzij bestaande wettelijke, bestuursrechtelijke of administratieve voorschriften wijzigen of intrekken. Wanneer de termijn voor de omzetting van de richtlijn in nationaal recht verstreken is (dit is voor de Vogelrichtlijn 2 april 1981), kunnen particulieren zich tegenover de overheid op de richtlijn beroepen zelfs als het nationaal recht ermee strijdig is, als de bepalingen van de richtlijn "directe werking" hebben.

3. Een beknopt overzicht van de inhoud van de Vogelrichtlijn kan er als volgt uitzien:

a.toepassingsgebied:

alle wilde vogelsoorten van het Europese grondgebied van de Lid-Staten (art. 1);

b. bepalingen gemeen aan al deze vogels:

1° de populaties moeten op niveau worden gehouden (art. 2);

2° voldoende van hun leefgebieden moeten worden beschermd (art. 3);

3° een algemene regeling voor de bescherming van de vogels dient ingevoerd (art. 5);

4° een principieel verbod op handel moet worden ingesteld (art. 6);

5° het wetenschappelijk onderzoek dient bevorderd (art. 10);

6° er geldt een stand-still bepaling (art. 13);

c. bepalingen ten aanzien van de vogels van bijlage I en trekvogels:

1° speciale beschermingsmaatregelen en -zones moeten worden ingesteld (art. 4, leden 1 tot 3);

2° er dienen maatregelen te worden genomen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden te voorkomen (art. 4, lid 4);

d. bepalingen ten aanzien van de vogels van bijlage II:

er mag op worden gejaagd (wat betreft de vogels van bijlage II/1 in alle Lid-Staten, wat betreft de vogels van bijlage II/2 in de aangeduide Lid-Staten) volgens de nationale bepalingen, mits naleving van bepaalde voorwaarden en inachtnaam van enkele verbodsbepalingen opgelegd door de richtlijn (art. 7 en 8);

e. bepalingen ten aanzien van de vogels van bijlage III:

er mag in principe handel in gedreven worden (art. 6);

f. afwijkingsmogelijkheden:

er worden mogelijkheden geboden om af te wijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8 (art. 9);

g. overige bepalingen, ze betreffen:

1° de introductie van vogelsoorten (art. 11);

2° de mogelijkheid voor de Lid-Staten om strengere beschermingsmaatregelen te treffen (art. 14);

3° een procedure voor de aanpassing aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang van de bijlagen (art. 15 tot 17);

4° de implementatie- en informatieverplichting (art. 18): de oorspronkelijke richtlijn diende geïmplementeerd op 2 april 1981².

4. Op de vogelsoorten van bijlage II mag worden gejaagd volgens de bepalingen in de nationale jachtwetgeving. Op de in bijlage II/1 genoemde soorten mag worden gejaagd in de geografische zee- en landzone waar de Vogelrichtlijn van toepassing is (art. 7.2.). Op de in bijlage II/2 genoemde soorten mag alleen worden gejaagd in de Lid-Staten waarbij deze soorten zijn vermeld (art. 7.3.).

De Lid-Staten zien erop toe dat de jacht op deze soorten de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengt (art. 7.1. van de Vogelrichtlijn). De principes van een verstandig gebruik en een ecologisch evenwichtige regulering van de betrokken vogelsoorten dienen in acht te worden genomen. De beoefening van de jacht moet, wat betreft de populatie van deze soorten, in het bijzonder qua trekvogels, verenigbaar zijn met de uit art. 2 voortvloeiende bepalingen. Er mag b.v. niet worden gejaagd tijdens de broed- of trekperiodes (art. 7.4.). Ook geldt een verbod voor middelen, installaties of methodes voor het massaal of niet-selectief vangen of doden van vogels (art. 8).

5. De Lid-Staten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8 van de Vogelrichtlijn:

a) - in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid,

- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,

- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,

- ter bescherming van flora en fauna;

b) voor doeleinden i.v.m. onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;

c) ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan (art. 9.1. van de Vogelrichtlijn).

In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld:

- voor welke soorten mag worden afgeweken,

- welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan,

- onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen,

² VAN HOORICK, G., "Tien vogels in de hand en één in de lucht. Kritische bedenkingen over de implementatie van de E.G.-vogelrichtlijn in het Vlaamse Gewest", *T.M.R.*, 1993, 300-301 (300-307).

- welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen,
- welke controles zullen worden uitgevoerd (art. 9.2.).

6. Het Hof van Justitie heeft er steeds op gewezen dat art. 9 van de Vogelrichtlijn een concrete en gerichte toepassing moet vinden, ten einde tegemoet te komen aan nauwkeurige eisen en specifieke situaties³. Het is dit artikel dat de toetssteen vormt om te controleren of de afwijkingen van de beschermingsmaatregelen in onze wetgeving gerechtvaardigd zijn volgens de Vogelrichtlijn. De laatste jaren heeft ook de Raad van State in verband met art. 9 van de Vogelrichtlijn een interessante jurisprudentie opgebouwd. De Raad van State interpreteert dit artikel, zoals het Hof van Justitie, terecht restrictief. Onder meer wijst de Raad van State erop dat de controle van de nationale autoriteiten en van de Europese Commissie op de naleving van de toepassingsmodaliteiten praktisch uitvoerbaar moet zijn en dat (in het geval dat de afwijking de bestrijding of verdelging van vogels inhoudt) een bepaalde overheid vooraf moet vaststellen dat er inderdaad geen andere oplossing bestaat vooraleer er tot bejaging of verdelging kan worden overgegaan⁴.

II. DE WETGEVING IN HET VLAAMSE GEWEST

A.K.B. VAN 9 SEPTEMBER 1981 BETREFFENDE DE BESCHERMING VAN VOGELS

1. Rechtsgrond, toepassingsgebied en doelstellingen

7. Er bestaat in België, anders dan in b.v. Nederland, geen wet of decreet op de vogelbescherming. De huidige reglementering, het K.B. van 9 september 1981 betreffende de

³ H.v.J., 8 juli 1987, zaak 247/85, Commissie tegen België, *Jur.*, 1987, 3029.

⁴ R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 46.102, 14 februari 1994, *T.M.R.*, 1994, 398-403, met noot PALLEMAERTS, M., "Controle door de overheid als "essentiële vereiste" bij afwijkingen van de Vogelrichtlijn", 403-405; zie infra.

bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest⁵, is genomen in uitvoering van artikel 31, eerste lid van de Jachtwet van 28 februari 1882. Art. 31, eerste lid van de Jachtwet van 1882 is inmiddels ingevolge art. 41.7. van het Jachtdecreet van 24 juli 1991⁶ opgeheven en vervangen door art. 34 van het Jachtdecreet. Dit laatste artikel stelt dat *de Vlaamse regering alle maatregelen kan treffen die zij nuttig acht voor de bescherming van alle in het wild levende vogelsoorten* andere dan deze vermeld in artikel 3 (dit zijn de vogelsoorten die onder het wild vallen), evenals hun eieren, zelfs uitgeblazen, en van hun jongen. Luidens hetzelfde artikel kunnen deze maatregelen zowel op levende als op dode of geprepareerde vogels betrekking hebben. Art. 36 van het Jachtdecreet bepaalt dat de Vlaamse regering inzake jacht en vogelbescherming alle maatregelen kan treffen voor de uitvoering van bepalingen die voortvloeien uit het EEG-verdrag, Beneluxverdrag, het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, ondertekend te Bonn op 23 juni 1979, het Verdrag inzake het behoud van wilde planten en dieren en hun natuurlijk leefmilieu, ondertekend te Bern op 19 september 1979, en de krachtens die verdragen tot stand gekomen internationale akten. Deze maatregelen kunnen de opheffing en de wijziging van wets- en decreetsbepalingen inhouden. Het K.B. van 9 september 1981 is getroffen in uitvoering van de voormelde Benelux-overeenkomst. Door het B.Vl.R. van 20 november 1985 trachtte men tegemoet te komen aan de Vogelrichtlijn.

8. Het K.B. van 9 september 1981 is van toepassing op *alle vogels behorende tot één van de op het Europese grondgebied van de Lid-Staten van de E.U. in het wild voorkomende vogelsoorten*. Daarin worden *alle ondersoorten, rassen of variëteiten* van deze vogelsoorten begrepen, *ongeacht hun geografische herkomst*⁷, ongeacht of de vogels levend, dood of opgezet zijn. De vraag, onder meer door Stryckers gesteld⁸, of ondersoorten, rassen of variëteiten die niet op het grondgebied van de E.U. voorkomen, onder het K.B. van 9 september 1981 vallen, is dus met het B.Vl.R. van 24 mei 1995 van de baan. Wetenschappelijke discussies voortspruitend uit het feit dat in de praktijk het verschil tussen bepaalde geografische rassen of ondersoorten nauwelijks aan te tonen is, een gegeven dat door vogelhandelaren kon worden aangegrepen om bij massaal ingevoerde en verhandelde vogels te stellen dat het een niet in de E.U. voorkomende ondersoort betrof (b.v. grijskopputters, een ondersoort van de putter; blauwe goudvinken, een

⁵ K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, B.S., 31 oktober 1981, gewijzigd bij K.B. van 16 december 1981, B.S., 12 januari 1982, het B.Vl.R. van 20 november 1985, B.S., 31 december 1985, het B.Vl.R. van 23 december 1986, B.S., 17 januari 1987, het B.Vl.R. van 4 november 1987, B.S., 28 november 1987, het B.Vl.R. van 14 december 1988, B.S., 20 juli 1987 (vernietigd door R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 51.061, 9 januari 1995), en het B.Vl.R. van 24 mei 1995, B.S., 5 augustus 1995.

⁶ Jachtdecreet van 24 juli 1991, B.S., 7 september 1991.

⁷ Deze zinsnede werd ingevoegd bij B.Vl.R. van 24 mei 1995.

⁸ STRYCKERS, P., "Milieubeheersrecht", in: DE PUE, E., LAVRYSEN, L. & STRYCKERS, P., *Milieuzakboekje*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen België, 1995, 416-417 (281-438).

ondersoort van de goudvink), behoren dus tot het verleden⁹. Een lijst van deze vogels aan het K.B. van 9 september 1981 toevoegen zou onbegonnen werk zijn. Daar niet alleen broedvogels, maar ook onder meer dwaalgasten en doortrekkers, als inheems worden beschouwd, zou deze lijst steeds maar veranderen, en vooral groeien. In twijfelgevallen dient men de recente soortenlijsten van de officiële ornithologische homologatiecommissies van de E.U.-landen te raadplegen¹⁰.

9. Vallen evenwel niet onder toepassing van het K.B. van 9 september 1981: de tamme duivenrassen en tamme zwanen (*Cygnus cygnus* en *Cygnus olor*) die gehouden worden op een erf of in een park, voor de opbrengst van vlees, eieren of pluimen; in gevangenschap gekweekte vogels, met gesloten voeding, waarvan de kleur volledig afwijkt van deze van de in de vrije natuur levende exemplaren van dezelfde soort of ondersoort; en de in het Jachtdecreet als wild gerangschikte vogelsoorten (art. 1 van het K.B. van 9 september 1981). Deze laatste zijn: fazanten, korhoenders, patrijzen, wilde eenden, krakeenden, slobbeenden, kuifeenden, tafeleenden, pijlstaarten, wintertalingen, smienten, grauwe ganzen, rietganzen, watersnippen, meerkoeten, toppereenden, kolganzen, kleine rietganzen, Canadaganzen, waterhoenen, kieviten, zomertalingen, bokjes, goudplevieren en houtduiven (art. 3 van het Jachtdecreet).

Hierbij dient opgemerkt dat de kievit en de waterhoen in strijd met art. 1.2., 1.4. en 7 van de Beneluxovereenkomst onder het wild gerangschikt zijn¹¹, zodat de Vlaamse regering van art. 36 van het Jachtdecreet dient gebruik te maken om deze te schrappen en te brengen onder het K.B. van 9 september 1981.

Op vele van de vogelsoorten die als wild gerangschikt zijn wordt de jacht sinds vele jaren niet meer geopend, zo b.v. de korhoen en het leeuwedeel van het waterwild. De stand van de populatie van deze vogels is aldus dat zij bescherming behoeven. Aangezien de beschermingsmaatregelen in het Jachtdecreet echter minder vergaand zijn dan in het K.B. van 9 september 1981, is het wenselijk dat deze soorten worden overgeheveld van het Jachtdecreet naar het K.B. van 9 september 1981.

10. Doelstellingen zijn in het K.B. van 9 september 1981 niet opgenomen. Wel kan men de vogels die onder het toepassingsgebied vallen op basis van hun verschillend beschermingsregime onderverdelen in volledig beschermde vogels, kooivogels en te bestrijden vogels.

Mede door het ontbreken van doelstellingen, is er geen formele omzetting van de art. 2 (populaties op niveau), art. 3 (voldoende leefgebieden), art. 10 (wetenschappelijk onderzoek) en art. 13 (stand-still) van de Vogelrichtlijn¹².

⁹ RODTS, J., "De wetgever en de vogels: positieve wijziging van de wet", *Mens en Vogel*, 1995, 126-127.

¹⁰ STRYCKERS, P., *l.c.*, 412.

¹¹ Zie in dat verband: R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 45.843, 28 januari 1994. In dit arrest werden de woorden "kievit" en "waterhoen" vervat in art. 1 van het B.V.I.R. van 4 november 1987 tot wijziging van art. 1bis van de Jachtwet, vernietigd.

¹² VAN HOORICK, G., *l.c.*, 306.

2. Beschermingsmaatregelen

11. Het *vangen, doden, verdelgen, vervoeren, doorvoeren en, zelfs tijdelijk, in- en uitvoeren* van de vogels die vallen onder het toepassingsgebied, *is verboden*. Het verbod slaat tevens op de nesten (bewoond of in aanbouw), de eieren, de jongen en pluimen (art. 3 van het K.B. van 9 september 1981). Onder "eieren" vallen volledige zowel als uitgeblazen eieren en eierschelpen (art. 2 van het K.B. van 9 september 1981). Ook dode of opgezette exemplaren van de vogels ressorteren onder het verbod (art. 1 van het K.B. van 9 september 1981). Het is eveneens verboden nesten van de vogels die onder de toepassing van het besluit vallen opzettelijk te verstoren, weg te nemen of te vernielen. Tevens is het verboden volwassen vogels op of nabij hun nest te fotograferen of te filmen en te pogen dit te doen, uitgezonderd bij de nesten die zich bevinden op een bewoond erf (art. 3 van het K.B. van 9 september 1981). Art. 5 van het K.B. van 9 september 1981 stelt een *bezits- en handelsverbod* in: een verbod om de vogels die vallen onder het toepassingsgebied, hun eieren, jongen en pluimen, onder zich te hebben, te verkoop voorhanden te hebben, te kopen, te verkopen, te koop te stellen of te vragen en te leveren. Het verbod op handel zoals neergelegd in de artikelen 3 en 5 van het K.B. van 9 september 1981 vormt een onvoldoende implementatie ten aanzien van art. 6 van de Vogelrichtlijn, vermits deze laatste ook betrekking heeft op gemakkelijk herkenbare delen van vogels of uit deze vogels verkregen producten¹³.

12. Art. 9, §1 van het K.B. van 9 september 1981 verbiedt het gebruik van volgende *middelen, installaties of methoden voor het bemachtigen of doden van vogels*: strikken, lijn, haken, blindgemaakte of verminkte levende vogels gebruikt als lokvogels¹⁴, bandopnemers, electrocutie-apparatuur; explosieven; netten, vallen, vergiftigd of verdovend lokaas; semi-automatische of automatische wapens waarvan het magazijn meer dan twee patronen kan bevatten. Bovendien verbiedt art. 9, §2 van het K.B. van 9 september 1981 de verkoop, het te koop aanbieden, het kopen, het onder zich hebben en het vervoer van: vogelvangstnetten, mistnetten, vogelklemmen en bepaalde kooien of vleugen; deze tuigen worden tevens gedefinieerd in art. 9, §2.

Wat staat in bijlage IV, sub b) (verbod van achtervolging met welbepaalde vervoermiddelen) van de Vogelrichtlijn wordt in art. 9 van het K.B. van 9 september 1981 niet teruggevonden. Dat dit een onvoldoende implementatie uitmaakt, kan geïllustreerd worden met de rechtspraak van het Hof van Justitie, die bepaalt dat de omstandigheid dat in een Lid-Staat van een bepaalde jachtmethode (in casu betrof het jagen met vliegtuigen) geen gebruik wordt gemaakt, geen reden is om een desbetreffend verbod niet in de nationale rechtsorde op te nemen¹⁵.

¹³ VAN HOORICK, G., *l.c.*, 307.

¹⁴ Maar het is verboden voor de jacht levende lokvogels - tout court - te gebruiken, opgesloten in een kooi, gekortwiekt of vastgehecht aan een drijvend of vast voorwerp (art. 18, §1, 2° van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

¹⁵ H.v.J., 15 maart 1990, zaak C-339/87, Commissie tegen Nederland, *Jur.*, 1990, 851 (overwegingen aangaande de vijfde grief van de Commissie in verband met het jagen met vliegtuigen); VAN HOORICK, G., *l.c.*, 304.

3. Algemene afwijkingsmogelijkheid

13. Art. 8 van het K.B. van 9 september 1981 geeft een algemene bepaling voor de minister of zijn gemachtigde ambtenaar, om afwijken toe te staan van de beschermingsmaatregelen, in ruime mate geïnspireerd door art. 9 van de Vogelrichtlijn:

" §1. De minister, of de door hem gemachtigde ambtenaar kan ook, *indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, tijdelijk* afwijken van de bepalingen van het K.B. van 9 september 1981 om volgende redenen:

- a) - in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid,
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,
- ter bescherming van flora en fauna;
- b) voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs;
- c) ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

De eventuele afwijking met betrekking tot het vangen van vogels kan alleen betrekking hebben op vogels behorend tot de soorten vermeld in de bijlage 2a van dit besluit en de vangst mag alleen buiten de broedtijd en de periode van de verzorging der jongen gebeuren.

§2. In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld:

- voor welke soorten mag worden afgeweken;
- welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan;
- onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen;
- welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen;
- welke controles zullen worden uitgevoerd;
- onder welke voorwaarden het onder zich hebben, vervoeren en verhandelen van de betrokken vogels en de geoorloofde middelen of installaties toegestaan zijn.

§3. De minister kan tijdelijk verdergaande beschermingsmaatregelen treffen."

Art. 8 van het K.B. van 9 september 1981 implementeert art. 9 van de Vogelrichtlijn correct, op de onvolledigheid na dat in art. 8 §2 de bevoegde autoriteit niet wordt vermeld als behorende tot de inhoud van de afwijkende bepalingen¹⁶. Het gaat verder dan art. 9 van de Vogelrichtlijn daar waar het slechts tijdelijke afwijkingen toelaat.

14. Daarnaast zijn er talrijke daadwerkelijke afwijkingen voorzien, zowel in het K.B. van 9 september 1981 zelf, wat aan het terecht strikt geformuleerde art. 8 veel van zijn inhoud ontnemt, als in het M.B. van 14 september 1981 waarbij het houden van vogels en een

¹⁶ VAN HOORICK, G., *l.c.*, 304.

tijdelijke bevoorrading in vogels wordt toegestaan¹⁷, genomen in uitvoering van het K.B. van 9 september 1981.

4. Bestrijding van vogelsoorten

15. Het K.B. van 9 september 1981 bepaalt dat "daar geen andere bevredigende oplossing bestaat", in afwijking van art. 3, *ekster, huismus, kokmeeuw, spreeuw, Vlaamse gaai, zilvermeeuw, en zwarte kraai*, evenals hun eieren en jongen, onder de in het K.B. van 9 september 1981 bepaalde voorwaarden mogen worden gevangen, gedood, bestreden, verjaagd of vernield (art. 4 van het K.B. van 9 september 1981). De beschermingsbepalingen van de art. 5 en 9 gelden echter wel. Het gebruik van andere middelen of tuigen dan hieronder opgesomd is verboden. De nesten, eieren en jongen mogen worden verstoord, vernield of weggenomen door voormelde personen in de hieronder aangeduide perioden. Het schieten in nesten is steeds verboden; dit is om te vermijden dat ransuilen, torenvalken en andere roofvogels, die verlaten kraai- of eksternesten in gebruik nemen om te broeden, slachtoffer zou worden. Het vervoeren van de vogels, evenals hun eieren, jongen en pluimen is in de hieronder vermelde perioden ook geoorloofd, op voorwaarde dat de kop van de vogels gans bepluimd is gebleven (art. 4, §3 in fine van het K.B. van het K.B. van 9 september 1981).

16. Deze in het K.B. van 9 september 1981 bepaalde voorwaarden voor de bestrijding zijn als volgt:

- voor de *huismus*:

- alleen van 1 maart tot en met 30 september; rond woningen, stapelplaatsen van granen en vogelkwekerijen, in tuinen en op velden met graangewassen, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en in het belang van de volksgezondheid;
- door de eigenaar, huurder, exploitant, grondgebruiker, houders van het jachtrecht, beëdigde wachters van de houders van het jachtrecht en door de houders van een jachtverlof die een schriftelijke vergunning bezitten van de grondgebruiker of de houder van het jachtrecht; zij moeten een specifieke verzekering burgerlijke aansprakelijkheid hebben afgesloten; deze personen moeten vooraf per aangetekende brief de burgemeester verwittigen, die de bestrijding zonodig, bij gemotiveerde beslissing, kan verbieden;
- of door de ambtenaren en de aangestelden van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL;
- zij mogen gebruik maken van vuurwapens, eventueel zonder jachtverlof, afschrikingsmiddelen en regelmatig vergunde roofvogels;

- voor de *spreeuw*:

¹⁷ M.B. van 14 september 1981 waarbij het houden van vogels en een tijdelijke bevoorrading in vogels wordt toegestaan in toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, *B.S.*, 13 november 1981, gewijzigd bij het B.Vl.R. van 14 december 1988, *B.S.*, 20 juli 1989 (vernietigd door R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 51.061, 9 januari 1995), het B.Vl.R. van 7 januari 1992, *B.S.*, 2 juli 1992, het M.B. van 15 oktober 1993, *B.S.*, 20 oktober 1993, het B.Vl.R. van 23 maart 1995, *B.S.*, 7 juli 1995, en het B.Vl.R. van 9 juni 1995, *B.S.*, 3 augustus 1995.

- in tuinen en boomgaarden, alleen van 1 mei tot en met 30 september, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen; in parken, plantsoenen en afzonderlijke bomen of bomenrijen in de nabijheid van gebouwen, alleen van 1 oktober tot en met 30 april, in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- door de eigenaar, huurder, exploitant, grondgebruiker, houders van het jachtrecht, beëdigde wachters van de houders van het jachtrecht en door de houders van een jachtverlof die een schriftelijke vergunning bezitten van de grondgebruiker of de houder van het jachtrecht; zij moeten een specifieke verzekering burgerlijke aansprakelijkheid hebben afgesloten; deze personen moeten vooraf per aangetekende brief de burgemeester verwittigen, die de bestrijding zonodig, bij gemotiveerde beslissing, kan verbieden;
- of door de ambtenaren en de aangestelden van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL;
- zij mogen gebruik maken van vuurwapens, eventueel zonder jachtverlof, afschrikkingsmiddelen en regelmatig vergunde roofvogels;
- voor de *zwarte kraai, Vlaamse gaai en ekster*:
- het hele jaar door op de akkers en in de bossen ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en ter bescherming van de fauna;
- door de eigenaar, grondgebruiker, houders van het jachtrecht zo nodig voor zijn genodigden en zijn beëdigde wachters; zij moeten een specifieke verzekering burgerlijke aansprakelijkheid hebben afgesloten; deze personen moeten vooraf per aangetekende brief de burgemeester verwittigen, die de bestrijding zonodig, bij gemotiveerde beslissing, kan verbieden of beperken;
- zij mogen gebruik maken van vuurwapens, eventueel zonder jachtverlof, afschrikkingsmiddelen, regelmatig vergunde roofvogels en trechtersvallen waarin de wanden bestaan uit draden waartussen een cirkel met een straal van 2 cm kan worden getrokken; deze trechtersvallen mogen worden gebruikt van 16 februari tot en met 15 oktober op akkers en van 16 februari tot en met 10 juli in de bossen; buiten deze periodes mogen de trechtersvallen niet vangklaar worden opgesteld (deze beperking werd ingevoegd bij B.Vl.R. van 24 mei 1995 aangezien in het najaar ook vaak roofvogels als buizerd en havik in de fuiken terechtkomen); personen die dergelijke vallen wensen te gebruiken, moeten vooraf het e.a. ingenieur-hoofd van dienst van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL (de woudmeester) schriftelijk op de hoogte brengen van de plaats waar de val zal worden opgesteld en schriftelijk verklaren dat zij toezicht (...) aanvaarden; de vallen moeten dagelijks worden nagezien en alle bijvangsten moeten dadelijk in vrijheid worden gesteld; in de val mogen geen slachtafvallen of vlees worden gebruikt als lokmiddel (dit is om te voorkomen dat onder meer buizerds in de vallen terechtkomen);
- voor de *kokmeeuwen en zilvermeeuwen*:
- het hele jaar door, in het belang van de veiligheid van de vliegvelden en van de volksgezondheid, op in het K.B. limitatief opgesomde vliegvelden en een bepaald huisvuilstort te Olen-Herentals;
- door de ambtenaren en de aangestelden van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL;
- er mag gebruik worden gemaakt van vuurwapens, eventueel zonder jachtverlof, afschrikkingsmiddelen en regelmatig vergunde roofvogels¹⁸.

¹⁸ STRYCKERS, P., *l.c.*, 421-423.

17. De bestrijdingsregeling, zoals ze nu is neergelegd, is strijdig met art. 9 van de Vogelrichtlijn: het verdelgen van deze vogels zelf wordt immers niet expliciet onderworpen aan de voorwaarde dat er concreet een risico van b.v. belangrijke schade aan de gewassen is, en dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Meer nog, dit laatste wordt zelfs als een feit vooropgezet: "Daar geen andere bevredigende oplossing bestaat, (...)". Een voorafgaande controle door de overheid is niet gewaarborgd¹⁹. Deze bepalingen zijn trouwens ook strijdig met art. 6 van het Verdrag van Parijs van 1950, dat directe werking heeft en dat voorschrijft dat van het verbod vogels te bejagen en te verdelgen gedurende hun voortplantingsperiode slechts kan worden afgeweken mits persoonlijke vergunning²⁰.

18. Ten aanzien van huismussen en spreeuwen is de afwijking van de algemene beschermingsregeling vooral ingegeven om redenen in verband met belangrijke schade aan gewassen. Voor zover de verdelging van huismussen gemotiveerd wordt door het afwenden van belangrijke schade aan graangewassen, lijkt het afschieten van de vogels buiten proportie met het beoogde doel en bij mijn weten gebeurt dit ook niet; deze vogels brengen tegenwoordig ten andere geen belangrijke schade voor de landbouw met zich mee. Bovendien gaat de stand van de populatie van zelfs deze opportunistische soort op het platteland achteruit. Een spreeuwenkolonie kan wel schade aanrichten, b.v. aan fruitboomgaarden, doch het afschieten van enkele tientallen vogels zal dan niet het beoogde effect hebben, terwijl het massaal verdelgen een onproportionele maatregel is. Het terugdrijven van de vogels zonder ze te doden, door de overheid, onder wetenschappelijke begeleiding, is dan het beste middel.

19. De verdelging van zwarte kraaien, eksters en Vlaamse gaaien wordt gemotiveerd door redenen in verband met belangrijke schade aan gewassen en de bescherming van de fauna. Het kan hoegenaamd niet worden ingezien hoe deze soorten belangrijke schade kunnen toebrengen aan de landbouw. Wel doen genoemde vogels zich soms te goed aan eieren (en jongen) van (al dan niet uitgezet) wild, zoals fazanten, en andere vogels. Als concurrenten genieten deze drie kraaiachtigen, samen met de kauw, bij de jagers een slechte reputatie. Door sommigen wordt - allicht ter verbloeming van hun echte beweegreden - ook als argument voor de bestrijding aangevoerd dat eksters de stand van de populatie van de zangvogels negatief zouden beïnvloeden, doch dit laatste wordt door wetenschappelijke studies tegengesproken. Het minste dat kan gesteld worden is dat terwijl de zwarte kraai en de ekster zeer opportunistische soorten zijn, die zich als cultuurvolgers aan de mens aanpassen, de Vlaamse gaai meer een bosvogel is, waarvan de stand van de populatie niet van die aard is om hem op dezelfde negatieve wijze te behandelen als de zwarte kraai en de ekster.

¹⁹ Zie in dat verband, infra: R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 46.102, 14 februari 1994, *T.M.R.*, 1994, 398-403, met noot PALLEMAERTS, M., "Controle door de overheid als "essentiële vereiste" bij afwijkingen van de Vogelrichtlijn", 403-405.

²⁰ Zie in dat verband: R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 46.102, 14 februari 1994.

20. Het K.B. van 19 november 1987 betreffende de bestrijding van voor planten en voor plantaardige produkten schadelijke organismen²¹ bevat bepalingen betreffende de bestrijding van kolonies van kraaiachtigen (art. 54-56) en spreuwenkolonies (art. 57). Wanneer kolonies van kraaiachtigen aan de teelten aanzienlijke schade toebrengen kan de minister (van Landbouw) de verdelging ervan bevelen. De verdelging van kraaiachtigen gebeurt door de grondbezitter of -gebruiker, met jachtwapens, door het wegnemen van nesten of broedsels of met behulp van bestrijdingsmiddelen goedgekeurd door de Dienst voor Plantenbescherming. Deze dienst kan een uitroeiingscampagne organiseren.

De verdelging van spreuwen gebeurt door de Dienst voor Plantenbescherming op last van de minister, die de wijze en de middelen van de verdelging vaststelt. Deze middelen kunnen het gebruik van explosieven en netten omvatten.

In 1981 werden in Gingelom 70.000 spreuwen gedynamiteerd op hun slaapplaatsen. In 1984 heeft de Dienst Plantenbescherming van het Ministerie van Landbouw gedurende negen nachten een kleine 280.000 spreuwen gevangen en gedood, door het gebruik van trechternetten.

De uitzonderingsbepalingen op een manier toepassen die een massale verdelging inhoudt, lijkt me zeker strijdig met de geest van art. 9 van de Vogelrichtlijn. Dergelijke bestrijdingscampagnes zijn ook niet proportioneel met de eventuele schade die de vogels veroorzaken, zeker daar andere maatregelen mogelijk zijn waarbij resultaat wordt bereikt zonder de vogels te doden. Daarenboven is de regeling zoals neergelegd in het K.B. van 19 november 1987 strijdig met de Vogelrichtlijn, onder meer vermits niet staat vermeld onder welke omstandigheden van tijd en plaats de afwijkende maatregelen mogen worden genomen. Dit brengt me tot de slotsom dat niet de spreuwenkolonies dienen te worden bestreden, maar wel de bestrijdingscampagnes van het Ministerie van Landbouw.

5.Houden van kooivogels

a.Eerste geval: vinkeniers en consoorten

21. Art. 6 van het K.B. van 9 september 1981 bepaalt onder meer dat "bij gebrek aan een andere bevredigende oplossing voor het bestendigen van de *vogelliefhebberij*", de minister, in afwijking van art. 5, de voorwaarden bepaalt waarbij het geoorloofd is de *vogels vermeld in bijlage 2*, evenals hun eieren, jongen en pluimen, in kleine hoeveelheden en selectief te *houden* en te *ruilen*. De voorwaarden vermelden de gegevens waarvan sprake in artikel 8, §2 van het K.B. van 9 september 1981; voorwaarden overgenomen uit art. 9 van de Vogelrichtlijn.

Bijlage 2 bestaat uit een bijlage 2a en een bijlage 2b. Op *bijlage 2a* bevinden zich volgende vogelsoorten: *zanglijster, rietgors, groenling, keep, kneu, sijs en vink*; op *bijlage 2b*: *geelgors, grauwe gors, appelvink, barmsijs, frater, goudvink, kruisbek, putter*.

De levende vogels vermeld in de bijlage 2, dienen ingeschreven te worden op een inventaris volgens de vormen door de minister bepaald. De vogelhandelaars mogen de vogels vermeld in

²¹ K.B. van 19 november 1987 betreffende de bestrijding van voor planten en voor plantaardige produkten schadelijke organismen, B.S., 8 januari 1988, herhaaldelijk gewijzigd.

bijlage 2 van dit besluit, echter niet onder zich hebben in hun winkels, op hun erven, in hun magazijnen of aanpalende woonhuizen. Zij dienen zich aan het toezicht van de toezichtsambtenaren te onderwerpen en alle maatregelen te treffen voor het vergemakkelijken van het toezicht.

22. Art. 6 van het K.B. van 9 september 1981 werd uitgevoerd door het *M.B. van 14 september 1981 waarbij het houden van vogels en een tijdelijke bevoorrading in vogels wordt toegestaan*. Het M.B. van 14 september 1981 bevat bepalingen inzake de controle op het houden van vogels, met name een ring- en registratiesysteem bestaande uit onder meer de verplichtingen een inventaris, individuele steekkaarten en andere documenten bij te houden (art. 1-3 van het M.B. van 14 september 1981). *Levende vogels moeten worden geringd en ingeschreven in een inventaris. In gevangenschap geboren vogels moeten worden voorzien van een gesloten voeding*. Elke ring draagt een letter die de diameterklasse aanduidt welke overeenstemt met de grootte van de vogelsoort. Elke vogelhouder dient een inventaris bij te houden van de gevangen (groene inventaris) en in gevangenschap geboren (rode inventaris) vogels. Deze officiële inventarissen worden verstrekt door de erkende groeperingen van vogelhouders. Ze worden ingevuld in tweevoud en afgesloten op 31 januari van het daaropvolgende jaar. Vóór 1 mei wordt het eerste exemplaar naar de verantwoordelijke e.a. ingenieur-hoofd van dienst van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL gezonden. Het andere exemplaar moet 10 jaar worden bewaard. De verplichting om de inventaris bij elke wijziging van de verzameling bij te werken, werd door het B.Vl.R. van 24 mei 1995 afgeschaft. *Voor elke ingeschreven vogel moet daarenboven een individuele steekkaart worden bijgehouden*. Deze dient als eigendoms- en vervoersbewijs en moet de vogel steeds vergezellen. De kleur van de steekkaart is rood (in gevangenschap geboren vogels) of groen (gevangen vogels)²². Een inventaris kan slechts worden bekomen en vogels mogen slechts worden gehouden door personen die niet veroordeeld zijn voor inbreuken op de jacht- of vogelbeschermingswetgeving (art. 3, eerste lid van het M.B. van 14 september 1981).

23. Ingeschreven en geringde kooivogels mogen, vergezeld van hun individuele steekkaart, heel het jaar door vervoerd worden voor tentoonstellingen en zangwedstrijden. Het houden van *zangwedstrijden voor vinken* is toegelaten van 1 april (vervroeging ingevoerd bij B.Vl.R. van 24 mei 1995) tot en met 31 augustus. Tentoonstellingen en zangwedstrijden worden vooraf ter kennis gebracht van de bevoegde e.a. ingenieur-hoofd van dienst van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL (art. 7 van het K.B. van 9 september 1981).

De lijdensweg die de vinken tijdens en ter voorbereiding van de zangwedstrijden ondergaan, maakt dat de vinkensport de naam van een "culturele" activiteit te zijn niet waardig is. Een mannelijke vink die pas gevangen is, wordt aan een vinkenier verkocht voor ongeveer 100 frank. Deze vink wordt in de maanden maart-april "verleerd", dit is met cassettes en later in het bijzijn van wedstrijdvogels of kampioenen, gehersenspoeld om een zo kort mogelijke zang met een duidelijk "suskewiet" ten gehore te brengen. Voor een "verleerde" vink worden bedragen van om en bij de 10.000 frank neergelegd. Tijdens het wedstrijdseizoen, van april tot augustus, worden

²² STRYCKERS, P., *l.c.*, 412-413.

de "verleerde" vinken constant in een blinde en duistere wedstrijd-kooi van 15 dm³ geplaatst. Het doel van de vinkenzetting bestaat erin dat de vink zijn zang (zo kort, zo snel en) zo veel mogelijk zingt.

In verband met het feit dat de wetgever de vinkensport een culturele activiteit beschouwt, moet ik dus Merckx beamen daar waar hij stelt dat "het houden van vogels voor het kweken en het deelnemen aan zangwedstrijden geen natuurlijke activiteit is, zeker voor de vogels niet."²³

24. Reeds de Wet van 22 maart 1929 op de dierenbescherming²⁴ verbood het in bezit hebben van een blindgemaakte zangvogel. Opvallend daarbij is de veel hogere strafmaat dan bij de vogelbeschermingsreglementering *sensu stricto*: 26 tot 1.000 frank geldboete en/of acht dagen tot één maand gevangenisstraf (art. 1, 2°), terwijl de strafsancities op de toenmalig geldende vogelbeschermingsreglementering s.s. een geldboete van vijf tot 25 frank en/of gevangenisstraf van drie tot zeven dagen bedroeg. De Wet van 2 juli 1975 op de dierenbescherming stelde alleen een verbod op het te koop stellen, verkopen of kopen van blindgemaakte vogels. Eigenaardig is dat het maximum van de geldboete wordt verminderd tot 500 frank (art. 2, 5°). De huidige *Wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren*²⁵ verbiedt het te koop stellen, verkopen, kopen of houden van een *blindgemaakte vogel*. Inbreuken worden bestraft met een geldboete van 26 frank tot 1.000 frank (art. 36, 8°) (tussen 1 januari 1994 en 1 januari 1995: x 150, vanaf 1 januari 1995: x 200), en dit maximum is nog steeds het tienvoudige van de maximum geldboete voor inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering s.s.

25. Tot voor kort werd de *ringmus* door art. 3 van het Besl.Vl.R. van 4 november 1987 verhuisd naar bijlage 2, zonder dat evenwel gespecificeerd werd of dit bijlage 2a of 2b betrof. De recentelijk vastgestelde sterke achteruitgang deed vermoeden dat waarschijnlijk bijlage 2b bedoeld werd. De Raad van State heeft kwestieuze bepaling recent vernietigd, wegens strijdigheid met art. 5 en 9 van de Vogelrichtlijn. Een goede illustratie van de slechte kenbaarheid van de vogelbeschermingsreglementering was dat het Vlaamse Gewest in deze procedure opwierp "dat de toevoeging aan bijlage 2b toch logisch was", terwijl tezelfdertijd de ringmus in een gecoördineerde wettekst van uitgeverij Story-Scientia vermeld werd onder bijlage 2a, gegeven dat de Vogelbescherming (het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV)) opwierp als argument dat kwestieuze bepaling tot rechtsonzekerheid leidde²⁶. Het verhaal van de ringmus stopt hier echter niet. Door art. 3 van het B.Vl.R. van 9 juni 1995, na het arrest van de Raad van State, is de ringmus in bijlage 4 van het M.B. van 14 september 1981 ingevoegd. Deze bijlage is getiteld: "Kenmerken waaraan de ringen moeten

²³ MERCKX, R., "Vogels in de kooi en in de lucht: bevoorrading van de vinkeniers en de stimulering van de vinkenweek", *Milieurechtinfo*, 1993, nr. 12, 5-7.

²⁴ B.S., 29 maart 1929.

²⁵ B.S., 3 december 1986, herhaaldelijk gewijzigd.

²⁶ R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 45.844, 28 januari 1994.

voldoen die aangebracht worden aan de poot van vogels die behoren tot de soorten vermeld in de bijlagen 2 en 3 van het K.B. van 9 september 1981 en die onder zich worden gehouden". Doch de ringmus komt op geen enkele bijlage van het K.B. van 9 september 1981 meer voor !

b.Tweede geval: "bestrijders"

26. In afwijking van art. 5 van het K.B. van 9 september 1981, mogen de *personen die deelnemen aan de bestrijding van de vogels vermeld in bijlage 1* - dit zijn: *huismus, spreeuw, kokmeeuw, zilvermeeuw, ekster, Vlaamse gaai en zwarte kraai* - deze vogels, evenals hun eieren, jongen en pluimen onder zich *houden* (art. 6, §2 van het K.B. van 9 september 1981). Deze soorten mogen worden gevangen ter voorkoming van schade overeenkomstig art. 4 §1 van het K.B. van 9 september 1981, zodat art. 6 §2 geen afwijking inhoudt van art. 5 e) van de Vogelrichtlijn, dat een verbod instelt om vogels te houden die niet mogen worden bejaagd of gevangen. Wel dient de vraag opgeworpen of het vangen met het oog op het houden, in plaats van het bestrijden, van deze vogels, een gerechtvaardigde afwijking is conform art. 9 van de Vogelrichtlijn. Deze vraag moet ontkennend worden beantwoord²⁷.

c.Derde geval: houders van onwettige vergunningen

27. Door art. 3 van het Besl.Vl.R. van 7 januari 1992 werd een art. 7bis ingevoerd in het K.B. van 9 september 1981, dat onder meer stelt dat de *vogels behorend tot de soorten vermeld in een door hetzelfde B.Vl.R. nieuw ingevoerde bijlage 4* van het K.B. van 9 september 1981, in gevangenschap mogen worden *gehouden* en gekweekt zo de vogels geringd zijn met een gesloten voetring, aanvaard door de minister. Deze ring moet aangepast zijn aan de afmeting van de poot en dient daaraan derwijze te worden bevestigd dat hij niet kan worden weggenomen zonder beschadiging en verandering. Er wordt aan het K.B. van 9 september 1981 een bijlage 4 gehecht, die bestaat uit maar liefst *82 vogelsoorten, waarvan 28 uit bijlage I van de Vogelrichtlijn* ! Enkele voorbeelden: kleine en grote zilverreiger, zwarte ibis, kleine trap. Ook ekster, Vlaamse gaai, zwarte kraai en kauw bevinden zich in bijlage 4. Deze aldus geringde vogels mogen gans het jaar worden tentoongesteld en vervoerd naar en van deze tentoonstellingen; men mag ze aldaar eveneens *ruilen*. De levende vogels dienen ingeschreven te worden in een inventaris, en per vogel moet een individuele steekkaart worden ingevuld; deze bepalingen inzake inventaris en steekkaart kunnen verder worden uitgevoerd door de bevoegde minister. Art. 1bis van het M.B. van 14 september 1981 bepaalt dat de inventaris gevormd wordt door een document dat gelijkvormig is aan het model dat gebruikt wordt voor de vogels van bijlage 2. De vogelhandelaars mogen deze vogels niet onder zich hebben in hun winkels, op hun erven, in hun magazijnen of aanpalende woonhuizen.

28. De ratio legis van het B.Vl.R. van 7 januari 1992 - vanuit natuurbehoudshoek een misbaksel genoemd²⁸ -, dat is tot stand gekomen net vóór het uiteenvallen van een regering, was

²⁷ VAN HOORICK, G., *l.c.*, 306.

²⁸ RODTS, J., "Evolutie van de vogelvangst in Vlaanderen", *Mens en Vogel*, 1992, 193-194 (187-194).

blijkbaar een feitelijke situatie met betrekking tot het bezit vogels te regulariseren. Gedurende verscheidene jaren heeft de Administratie van Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu "tijdelijke" uitzonderingsvergunningen afgeleverd voor meer dan 16.000 vogels (62 verschillende soorten) verspreid onder 1.350 vogelhouders. Met dit nieuwe besluit zouden deze onwettige vergunningen worden gelegaliseerd²⁹.

29. Dit art. 7bis is een afwijking³⁰ van art. 5 e) van de Vogelrichtlijn, dat een verbod instelt om vogels te houden die niet mogen worden bejaagd of gevangen. Er dient dus onderzocht of deze afwijking conform is aan art. 9 van de Vogelrichtlijn.

Welnu, deze afwijking is stellig allerminst in overeenstemming met art. 9, noch met de geest van de Vogelrichtlijn, omdat:

a) deze algemene regeling geen enkele garantie biedt dat deze vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden worden gehouden;

b) deze algemene regeling het houden toestaat van vogels die op onrechtmatige wijze zijn gevangen of verkregen (dit geldt zeker ten aanzien van de bijlage I vogels die in Lid-Statens, in strijd met de Vogelrichtlijn of krachtens een nationale afwijkingsbepaling - die als zij overeenkomstig de Vogelrichtlijn wordt toegepast op haar beurt nooit de bedoeling kan hebben van "uitvoer" naar andere Lid-Statens -, zijn gevangen)³¹.

Dat deze regeling beoogt een bestaande toestand te regulariseren belet niet dat ze, omwille van haar algemene formulering, kan aangewend worden in nieuwe gevallen. Het is dan ook niet te verwonderen dat de Vogelbescherming haar hart vasthoudt nu dit besluit, versterkt door het openstellen van de grenzen tussen de Lid-Statens, het roven uit de natuur, de smokkel van en de handel in deze 82 soorten in de hand werkt³².

Hoeft het nog gezegd dat art. 7bis van het K.B. van 9 september 1981 een flagrante schending inhoudt van de Vogelrichtlijn? De vorige minister van Leefmilieu heeft in zijn beleidsbrief gesteld dat de uitvoerbaarheid en de naleving van het B.Vl.R. van 7 januari 1992 zou beoordeeld worden en zonodig bijgestuurd³³. Dit laatste is tot nog toe niet gebeurd. De

²⁹ *Idem.*

³⁰ Behalve voor de ekster, de Vlaamse gaai en de zwarte kraai, dus voor 79 soorten van de 82.

³¹ Zie in dit verband: H.v.J., 27 april 1988, zaak 252/85, Commissie tegen Frankrijk, *Jur.*, 1988, 2243 (overwegingen aangaande de derde grief van de Commissie):

" Dienaangaande moet worden opgemerkt, dat het ter verzekering van een volledige en doeltreffende vogelbescherming op het grondgebied van alle Lid-Statens onontbeerlijk is, dat de verboden van de richtlijn uitdrukkelijk in de nationale wettelijke regelingen zijn neergelegd. De Franse regeling bevat evenwel geen verbod op het houden van beschermde vogels en staat derhalve het houden toe van vogels die op onrechtmatige wijze zijn gevangen of verkregen, vooral indien dat buiten het Franse grondgebied is gebeurd. "

³² RODTS, J., *l.c.*, 194.

³³ DE BATSELIER, N., *Beleidsbrief leefmilieu, natuurbehoud, landinrichting en drinkwatervoorziening*, Vlaamse Raad, stuk 236/1, zitting 1992-1993, 22 oktober 1992, 70.

Vogelbescherming heeft op 28 augustus 1992 een verzoekschrift tot nietigverklaring van het besluit ingediend bij de Raad van State^{34,35}.

d.Vierde geval: valkeniers

30. Roofvogels zijn volledig beschermde vogels. Nochtans werden een aantal vergunningen uitgereikt voor het houden van roofvogels voor valkenjacht³⁶. Een rechtsgrond kan daarvoor bij mijn weten naar huidig recht niet gevonden worden, en met name ook niet in art. 8, §1, c) van het K.B. van 9 september 1981, dat de minister slechts toelaat tijdelijk af te wijken. Het is dus de vraag of het bezit van een roofvogel voor de jacht de lege lata wettig kan vergund worden.

6.Vangen van kooivogels

a.Eerste geval: vinkeniers

31. In verband met de tijdelijke beperkte bevoorrading zegt art. 4 van het M.B. van 14 september 1981 het volgende:

" Zolang de voortplanting in gevangenschap van de in bijlage 2a van het koninklijk besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, vermelde soorten niet bevredigend is, kan de minister jaarlijks, in toepassing van art. 8 §1,c van dit koninklijk besluit, alleen onder de *soorten van bijlage 2a*, de soorten en aantallen vogels per soort bepalen die mogen worden bemachtigd in de vrije natuur ten behoeve van de vogelkwekers en de vinkeniers. De vangstperioden moeten vallen buiten de normale broedperiode en de periode waarin de vogels het nest niet hebben verlaten. (...) "

De rechtsgrond voor deze bepaling ligt in art. 8, §1, c van het K.B. van 9 september 1981. Op bijlage 2a bevinden zich volgende vogelsoorten: *zanglijster, rietgors, groenling, keep, kneu, sijs en vink*. In 1986 b.v. mochten in totaal 26.500 groenlingen, kneus, sijsjes en vinken worden gevangen³⁷, in 1992 in totaal 18.500 vinken³⁸. De ministers laten de laatste jaren *in de praktijk nog alleen de bevoorrading met vinken* toe.

Officieel werden in België in de periode van 1981 tot en met 1993 iets minder dan 250.000 mannelijke vinken gevangen. Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) schat het aantal vinkenkoppels in ons land op circa 250.000, waarvan ongeveer 75 % voorkomt in Hoog-België. Als men eventjes voorbijgaat aan het feit dat het aantal vinkenkoppels begin de jaren '80 misschien hoger was, kan men uit deze gegevens een idee krijgen over de

³⁴ RODTS, J., *l.c.*, 194.

³⁵ VAN HOORICK, G., *l.c.*, 306.

³⁶ STRYCKERS, P., *l.c.*, 414.

³⁷ M.B. van 28 juli 1986, *B.S.*, 30 augustus 1986.

³⁸ M.B. van 16 juli 1991, *B.S.*, 30 augustus 1991.

omvang van de vinkenvangst: jaarlijks werd ongeveer 16 % van de populatie mannetjesvinken weggevangen, zonder dat hierbij de illegale vangsten worden meegerekend. Dat zulke aantallen worden gevangen, en voor het plezier van enkele hobbyisten een droevig lot worden beschoren, lijkt me geen "verstandig gebruik" van de vogelsoort.

32. Volgens het M.B. van 30 juli 1993 mochten tussen 15 oktober en 15 november 1993 18.000 vinken bevoorraad worden. Dit aantal sloeg op 9.000 mannelijke en 9.000 vrouwelijke vinken³⁹. Bij M.B. van 15 oktober 1993 werd het M.B. van 30 juli 1993 opgeheven en werden de vangstquota vastgelegd voor de jaren 1993 tot 1997. In 1993 mochten 18.000 vinken worden gevangen waarvan 16.200 mannetjes en 1.800 wijfjes. Geleidelijk aan vermindere de vangstquota de volgende jaren. In 1997 is het aantal 11.000 vinken waaronder 8.250 mannetjes en 2.750 wijfjes. Het M.B. van 15 oktober 1993 vormt de neerslag van een op 13 oktober 1993 gesloten overeenkomst tussen de Vlaamse regering, de Vogelbescherming (KBVBV) en de vinkeniersbonden (Algemeen Vinkeniersbond van België, de Vinkeniers van Midden-België)⁴⁰.

Daar waar het opheffen M.B. een drastische wijziging in het beleid vormde in de richting van kweek in gevangenschap, door de hogere aantallen wijfjes, is het M.B. van 15 oktober 1993 minder verregaand⁴¹. Anderzijds worden in het M.B. van 15 oktober 1993 wel enkele artikelen, namelijk art. 9 en 10, gewijd aan de kweek van vinken, zodat de nieuwe beleidsoptie voor het eerst wordt geëxpliciteerd in de wettekst⁴². Het laatste M.B. van 15 oktober 1993 werd genomen "gelet op de dringende noodzakelijkheid". Daar waar de overeenkomst de noodzaak van de maatregelen direct verwoordt en gewoon spreekt van de bevoorrading en de kweek ten behoeve van het voortbestaan van de zogenaamde vinkensport, vindt men in het overwegend gedeelte van het M.B. van 15 oktober 1993 volgende zin: "Overwegende dat, *om de continuïteit van de zangwedstrijden te realiseren*, het nodig is om onverwijld maatregelen voor de stimulering van de vinkenkweek te realiseren".

33. De vogels mogen enkel worden gevangen met *niet-automatische klepkooien*, d.w.z. kooien waarbij de tussenkomst van de mens vereist is om de vangst van een volgende vogel mogelijk te maken. De kenmerken van de kooien en de voorwaarden waaronder ze mogen gebruikt worden, zijn beschreven in de wettekst, zo b.v. mag de inhoud van een kooi niet meer dan 50 dm³. De kooien mogen niet geheel of gedeeltelijk ingegraven worden. Elke vogelvanger mag op een vangplaats slechts vier kooien gebruiken. De vangplaatsen moeten vooraf schriftelijk worden opgegeven aan het hoofd van de plaatselijke politie, dit is de burgemeester. De

³⁹ M.B. van 30 juli 1993, B.S., 28 augustus 1993.

⁴⁰ MERCKX, R., l.c., 5-7; RODTS, J., "Akte tegen de vogelvangst in 1993: een triomf voor de Vogelbescherming", *Mens en Vogel*, 1993, 225-234.

⁴¹ RODTS, J., "Vogelvangst in Vlaanderen: op weg naar een volledige afschaffing!", *Mens en Vogel*, 1993, 208-209.

⁴² VAN HOORICK, G., l.c., 305.

schriftelijke toelating van de eigenaar van het terrein is nodig. Het gebruik van de kooien is verboden in bossen of wanneer de grond met sneeuw bedekt is. Het gebruik van lokvogels, uitsluitend geplaatst in kooien, is toegestaan (art. 6, §1 van het M.B. van 14 september 1981), doch volgens de Vogelrichtlijn zijn blindgemaakte of verminkte levende vogels gebruikt als lokvogels verboden, zodat deze bepaling dient aangevuld⁴³.

34. Er geldt een ring- en registratiesysteem (art. 6, §2 van het M.B. van 14 september 1981). *Elke erkende groepering van vogelkwekers of vinkeniers ontvangt jaarlijks een vastgestelde hoeveelheid open voetringen. Deze moeten om de poot van een gevangen vogel worden aangebracht, verschillend naargelang de soort vogel en zijn zodanig vervaardigd, dat ze eenmaal gesloten, niet meer kunnen verwijderd worden zonder te breken of de poot van de vogel te kwetsen. Het aantal vogels dat mag worden gevangen is gelijk aan het aantal voetringen. Wie vogels tracht te vangen, moet steeds één of meerdere ringen bij zich hebben. Het vervoer van gevangen vogels is slechts toegestaan als ze geringd zijn. Bijvangsten moeten onmiddellijk in vrijheid worden gesteld*⁴⁴.

Het systeem is echter lang niet waterdicht om illegaal vangen tegen te gaan. In de praktijk zijn er volgende misbruiken: de binnendiameter van een gesloten ring wordt door uitboren of uitvijlen vergroot, de gesloten ring wordt opengeperst door het gebruik van een konische stift onder water, de gesloten ring wordt opengezaagd, of de gesloten ring wordt geperst over het hielgewricht van de vogel, waar de vogel een gebroken hielgewricht aan overhoudt. Dergelijke zaken kunnen slechts gecontroleerd worden als men de vogel zelf vastneemt en aandachtig de ring bekijkt, alsmede de ringdiameter meet. Bovendien worden soms ook gesloten ringen bij vogelkuikens in de natuur aangebracht, om dan later, als de jongen grootgebracht zijn, deze uit de nest te halen en in bezit te nemen.

35. Op basis van art. 11 van het K.B. van 9 september 1981, werden bij M.B. van 29 juli 1992⁴⁵ zes groeperingen van vogelkwekers en vinkeniers erkend. Zij spelen een belangrijke rol in de bevoorrading met vinken. Want hoewel de minister het aantal personen kan vaststellen dat gemachtigd wordt om aan de bevoorrading deel te nemen, zijn het deze groeperingen die de personen aanduiden die namens hen mogen deelnemen. De personen die zij aanduiden moeten wel aan een aantal voorwaarden voldoen, b.v. onder meer geen veroordeling hebben opgelopen voor overtreding van de jacht- en vogelbeschermingswetgeving (art. 5, §1 en §2 van het M.B. van 14 september 1981). Art. 11 van het K.B. van 9 september 1981 bepaalt dat, zo vastgesteld wordt dat de groepering inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering doet plegen of bevordert, de erkenning zal worden ingetrokken. In praktijk blijken sluikvangers nogal eens lid te zijn van erkende groeperingen van vogelkwekers en vinkeniers.

⁴³ In die zin ook: H.v.J., 8 juli 1987, zaak 262/85, Commissie tegen Italië, *Jur.*, 1987, 3073 (overwegingen aangaande het zesde bezwaar van de Commissie).

⁴⁴ STRYCKERS, P., *l.c.*, 400-402.

⁴⁵ M.B. van 29 juli 1992 tot erkenning van groeperingen van vogelkwekers en vinkeniers in het Vlaamse Gewest, *B.S.*, 20 augustus 1992.

36. Is deze regeling van de vogelvangst al dan niet strijdig met de Vogelrichtlijn, meerbepaald art. 9 ervan ?

Het Hof van Justitie past art. 9 weliswaar terecht beperkend en strikt toe, maar heeft er zich tot nog toe voor behoed inhoudelijke standpunten te gaan innemen betreffende de vogelhouderij en de vogelvangst. Wel preciseert het Hof onder meer:

- dat er geen andere bevredigende oplossing mag bestaan, met name de voortplanting in gevangenschap⁴⁶;

- dat het begrip "kleine hoeveelheden" geen absoluut criterium is, maar verband houdt met de handhaving van de totale populatie en de voortplantingssituatie van de betrokken soort⁴⁷.

Veel hangt dus af van het antwoord,

- op de vraag of de premisse die de wet stelt, namelijk dat de voortplanting in gevangenschap niet bevredigend is, opgaat voor alle soorten van bijlage 2a;

- op de vraag of het populatieniveau van bepaalde vogels van bijlage 2a niet zodanig is, dat schrapping gerechtvaardigd zou zijn.

Nu met het M.B. van 15 oktober 1993 ook in de wetgeving de stappen zijn gezet voor de kweek in gevangenschap, betekent dit dat binnen enkele jaren de eerste premisse alvast niet meer zal opgaan. Het lijkt me ook dat het populatieniveau van de meeste soorten van bijlage 2a niet meer van die aard is dat vangst uit de natuur aanvaardbaar is. Desgevallend rust op het Vlaamse Gewest de bewijslast om voor de Raad van State zeer concreet te kunnen verantwoorden of minstens aannemelijk te maken dat aan de voorwaarden van art. 9 van de Vogelrichtlijn voldaan is⁴⁸.

Ook dient de vaste rechtspraak van het Hof van Justitie te worden aangehaald, waar die stelt dat administratieve praktijken (b.v. het feit dat de minister de laatste jaren geen vangstquota voor andere vogels dan vinken voorziet) niet volstaan als implementatie (van de Vogelrichtlijn)^{49/50}.

b. Tweede geval: persoonlijke vergunning

37. In verband met de tijdelijke beperkte bevoorrading zei art. 4, tweede lid van het M.B. van 14 september 1981 tot voor kort het volgende: " (...) Hierbij kan de minister bijzondere

⁴⁶ H.v.J., 8 juli 1987, zaak 247/85, Commissie tegen België, *Jur.*, 1987, 3029 (overwegingen aangaande het vijfde bezwaar van de Commissie).

⁴⁷ H.v.J. 27 april 1988, zaak 252/85, Commissie tegen Frankrijk, *Jur.*, 1988, 2243 (overwegingen aangaande de zesde grief van de Commissie).

⁴⁸ Dit blijkt o.m. uit: R.v.St, vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 45.844, 28 januari 1994.

⁴⁹ H.v.J., 13 oktober 1987, zaak 236/85, Commissie tegen Nederland, *Jur.*, 1987, 3989 (overwegingen aangaande het derde bezwaar van de Commissie); H.v.J., 15 maart 1990, zaak 2339/87, Commissie tegen Nederland, *Jur.*, 1990, 851 (overwegingen aangaande de vierde grief van de Commissie).

⁵⁰ VAN HOORICK, G., *l.c.*, 305.

voorwaarden stellen voor de bevoorrading van de soorten vermeld in bijlage 2b van het koninklijk besluit van 9 september 1981." Ook kan de minister aan een beperkt aantal personen een *persoonlijke vergunning* verlenen voor het vangen van de *vogels vermeld in bijlage 2b* van het koninklijk besluit van 9 september 1981 (art. 5 §3 van het M.B. van 14 september 1981). De soorten uit bijlage 2b zijn: *geelgors*, *grauwe gors*, *appelvink*, *barmsijs*, *frater*, *goudvink*, *kruisbek*, *putter*. De middelen die mogen gebruikt worden voor de vangst zijn dezelfde dan daarnet vermeld.

38. Het is merkwaardig dat men bij latere wijzigingen deze vangstbepalingen met betrekking tot de soorten van de bijlage 2b in het M.B. van 14 september 1981 had laten staan, nadat men bij B.Vl.R. van 14 december 1988 (en bij B.Vl.R. van 24 mei 1995), de rechtsgrond daarvoor geschrapt had. Art. 8, §1, c in fine van het K.B. van 9 september 1981 stelt nu uitdrukkelijk: "De eventuele afwijking met betrekking tot het vangen van vogels kan alleen betrekking hebben op vogels behorend tot de soorten vermeld in de bijlage 2a van dit besluit en de vangst mag alleen buiten de broedtijd en de periode van de verzorging der jongen gebeuren." Bij B.Vl.R. van 9 juni 1995 heeft men eindelijk art. 4, tweede lid van het K.B. van 9 september 1981 geschrapt, doch art. 5, §3 van het M.B. van 14 september 1981 is blijven staan. Omwille van de hiërarchie van de rechtsnormen staat echter vast dat tot het toelaten van de vangst van de soorten uit bijlage 2b niet wettig kan besloten worden door de minister, maar dat zulks volgens de bepalingen van intern recht slechts kan bij K.B. Bovendien bevat art. 5, §3 van het K.B. van 9 september 1981 onvoldoende bepalingen die waarborgen dat de Vogelrichtlijn wordt nageleefd, b.v. wat

betreft de vangstperioden, zodat zij strijdig is met art. 9 van de Vogelrichtlijn. Ook is het populatieniveau van de soorten van bijlage 2b van die aard dat het toelaten van de vangst onverantwoord zou zijn.

7. Opgezette vogels

39. Het opzetten van vogels welke onder het K.B. van 9 september 1981 vallen is verboden. Doch art. 5 van het K.B. van 9 september 1981 slaat niet op opgezette exemplaren 1° van soorten, andere dan "deze vermeld in de bijlagen 2 en 3" van het K.B. van 9 september 1981 voor zover zij bestemd zijn voor onderwijsinstellingen en openbare onderzoeksorganismen, of 2° voor zover zij vermeld zijn op een vóór 1 november 1972 door de burgemeester van de gemeente geviseerde inventaris. Deze exemplaren op de inventaris mogen niet worden verhandeld (art. 6, §3 van het K.B. van 9 september 1981). De exemplaren onder 1° dus wel, daar waar vóór het B.Vl.R. van 14 september 1988 (en het B.Vl.R. van 24 mei 1995) het verbod van verhandelen sloeg op alle opgezette exemplaren. Wil men hiermee een vrije handel in niet te registreren exemplaren mogelijk maken, voor zover het maar - al dan niet terecht - gebeurt ten behoeve van het onderwijs en het onderzoek⁵¹ ? Onder meer doordat de exemplaren niet geregistreerd zijn, kan geen overheidscontrole worden uitgevoerd, zodat deze afwijking voorbijgaat aan het restrictieve karakter van art. 9 van de Vogelrichtlijn. Het is me ook

⁵¹ STRYCKERS, P., *l.c.*, 417.

onduidelijk waarom men, nadat de bijlage 3 door het K.B. van 20 november 1985 werd opgeheven, desondanks bij latere herzieningen art. 6 §3, eerste lid van het K.B. van 9 september 1981 ongewijzigd heeft gelaten.

8. Ringwerk

40. Afwijkingen van de verbodsbepalingen van art. 9, §2 (met betrekking tot de vogelvangstnetten, mistnetten, enz.) van het K.B. van 9 september 1981 kunnen alleen worden toegestaan ten behoeve van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen voor het wetenschappelijk onderzoek dat door dit instituut of onder zijn toezicht wordt verricht (art. 9, §2 in fine van het K.B. van 9 september 1981). Na enkele vorige besluiten, waarvan het laatste het B.Vl.R. van 23 juli 1992⁵² was, is er nu het B.Vl.R. van 19 juli 1995⁵³ waarbij aan een 200-tal nominatim genoemde personen vergunningen werden gegeven tot 30 juni 1998, om als wild gerangschikte vogels te vangen of jongen daarvan op het nest, te ringen met een wetenschappelijk doel. Het besluit bevat bepalingen inzake de middelen en tuigen die daarbij mogen gebruikt worden. Een bemerkingswaardige bepaling is art. 3, tweede lid, van het besluit, dat stelt dat de vergunninghouder zich er tevens toe verbindt om elk toezicht, zelfs in zijn woning, te aanvaarden. Deze bepaling is ongrondwettig en dient voor ongeschreven te worden gehouden. Dit besluit werd, net als het vorige, genomen in uitvoering van art. 33 van het Jachtdecreet. Het K.B. van 9 september 1981 wordt nergens in het overwegend gedeelte vermeld.

B. JACHTDECREET VAN 24 JULI 1991

1. Toepassingsgebied en doelstellingen

41. Sommige vogelsoorten vallen niet onder het K.B. van 9 september 1981 maar onder het Jachtdecreet van 24 juli 1991, daar zij gerangschikt staan onder het wild. Het gaat om volgende vogelsoorten: fazanten, korhoenders en patrijzen (zij behoren tot het klein wild); wilde eenden, kraakeenden, slobbeenden, kuifeenden, tafeleenden, pijlstaarten, wintertalingen, smienten, grauwe ganzen, rietganzen, watersnippen, meerkoeten, toppereenden, kolganzen, kleine rietganzen, Canadaganzen, waterhoenen, kieviten, zomertalingen, bokjes en goudplevieren (zij behoren tot het waterwild); houtduiven (zij behoren tot het overig wild) (art. 3 van het Jachtdecreet). De soorten waarop gejaagd mag worden, zijn door het Jachtdecreet in overeenstemming gebracht met de Vogelrichtlijn: art. 1bis van de Jachtwet is vervangen door art. 3 van het Jachtdecreet.

⁵² B.Vl.R. van 23 juli 1992 betreffende het ringen van vogels met een wetenschappelijk doel, B.S., 8 oktober 1992.

⁵³ B.Vl.R. van 19 juli 1995 betreffende het ringen van vogels met een wetenschappelijk doel, B.S., 8 november 1995.

Hierbij dient opgemerkt dat de *kievit* en de *waterhoen* in strijd met art. 1.2., 1.4. en 7 van de Beneluxovereenkomst onder het wild gerangschikt zijn⁵⁴, zodat de Vlaamse regering van art. 36 van het Jachtdecreet dient gebruik te maken om deze te schrappen en te brengen onder het K.B. van 9 september 1981.

Op vele van de vogelsoorten die als wild gerangschikt zijn, wordt de jacht sinds vele jaren niet meer geopend, zo b.v. de korhoen en het waterwild, behoudens de volgende soorten: wilde eend, smient, wintertaling, meerkoet en grauwe gans. De stand van de populatie van deze vogels is aldus dat zij bescherming behoeven. Aangezien de beschermingsmaatregelen in het Jachtdecreet echter minder vergaand zijn dan in het K.B. van 9 september 1981, is het wenselijk dat deze soorten worden overgeheveld van het Jachtdecreet naar het K.B. van 9 september 1981.

42. Hoe het Vlaamse Gewest erop toeziet dat de jacht de instandhouding van deze soorten niet in gevaar brengt, is onduidelijk; alleszins ontbreekt de formele inschrijving van het tweede lid van art. 7 van de Vogelrichtlijn. Het Jachtdecreet beoogt het verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden (art. 2) maar onderschrijft niet het principe van een ecologisch evenwichtige regulering. Artikel 4 van het Jachtdecreet zegt dat de Vlaamse regering minstens vijfjaarlijks voor elke categorie, soort, type of geslacht van wild en voor elke jachtwijze de data van de opening en van de sluiting van de jacht bepaalt. Dit is gebeurd door het B.Vl.R. van 16 juni 1993 betreffende de jacht in het Vlaamse Gewest voor de periode van 1 juli 1993 tot 30 juni 1998⁵⁵. Het is de vraag of dit een voldoende omzetting uitmaakt van art. 7.4. van de Vogelrichtlijn⁵⁶⁷.

43. Van belang voor de onder het wild vallende vogelsoorten zijn verder onder meer de bepalingen in verband met: de mogelijkheid voor de Vlaamse regering om een afschotplan op te leggen (art. 5 van het Jachtdecreet); het verbod te jagen tussen de officiële zonsondergang en de officiële zonsopgang (art. 6 van het Jachtdecreet); de minimum jachtoppervlakte (art. 8 en 49 van het Jachtdecreet); de verboden tuigen en middelen (art. 19-21 van het Jachtdecreet en diverse art. van het B.Vl.R. van 16 juni 1993); de bestrijding van wild (art. 22 en diverse art. van het B.Vl.R. van 16 juni 1993); de wildschade (art. 24-25); het vervoer en de handel in wild (art. 26, 27, 28 van het Jachtdecreet en art. 9, §2 en 16 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993); het verbod wild uit te zetten (art. 29 en 49 van het Jachtdecreet en art. 9, §3 van het B.Vl.R. van 16

⁵⁴ Zie in dat verband: R.v.St., vzw Belgisch Verbod voor de Bescherming van de Vogels, nr. 45.843, 28 januari 1994. In dit arrest werden de woorden "kievit" en "waterhoen" vervat in art. 1 van het B.Vl.R. van 4 november 1987 tot wijziging van art. 1bis van de Jachtwet, vernietigd.

⁵⁵ B.Vl.R. van 16 juni 1993 betreffende de jacht in het Vlaamse Gewest voor de priode van 1 juli 1993 tot 30 juni 1998, B.S., 29 juni 1993.

⁵⁶ Zie in dit verband: H.v.J., 8 juli 1987, zaak 262/85, Commissie tegen Italië, *Jur.*, 1987, 3073 (overwegingen aangaande het derde bezwaar van de Commissie in verband met de opening van het jachtseizoen).

⁵⁷ VAN HOORICK, G., *l.c.*, 303.

juni 1993); de bijzondere bepalingen (art. 33 tot 36). Binnen dit bestek zal enkel worden ingegaan op de specifiek op de vogelsoorten gerichte bepalingen.

2.Jacht op vogels en beschermingsmaatregelen

a.Algemeen

44. Het is in principe *verboden te jagen op wildsoorten wanneer de jacht erop gesloten is* (art. 22 van het Jachtdecreet). De jacht in open veld is, behoudens uitzonderingen, voor alle wildsoorten open van 15 september tot 31 december. De jacht met de drijfhond is open van 15 oktober tot 31 december (art. 17 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

Het is in principe *verboden te jagen tussen de officiële zonsondergang en de officiële zonsopgang* (art. 6 van het Jachtdecreet). Naast het feit dat hierop specifieke uitzonderingen bestaan, kan de Vlaamse regering het schieten van wild in het kader van een afschotplan toestaan van één uur voor de officiële zonsopgang tot één uur na de officiële zonsondergang.

De jacht met een meute honden en paarden (*chasse à courre*, *parforcejacht* of *lange jacht*) is verboden (art. 18, §2 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

Het is verboden bij sneeuw in het open veld te jagen welke ook de hoeveelheid sneeuw weze die de grond bedekt; men mag echter blijven jagen in de bossen, duinen, teenbossen (dit zijn hakhoutbossen), brem en houtkanten (art. 18, §1, 1° van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). De uitzondering ontkracht het verbod in ruime mate.

In geval van jacht met roofvogels geldt steeds de voorwaarde dat het bezit van deze roofvogel reglementair moet toegestaan zijn overeenkomstig het K.B. van 9 september 1981 (b.v. art. 11, §3, 12 en 14 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

Het is *verboden nesten en broedsels van vogels, gerangschikt bij het wild, weg te nemen of opzettelijk te vernielen, te vervoeren of in de handel te brengen* (art. 35 van het Jachtdecreet).

Het is *verboden voor de jacht levende lokvogels te gebruiken*, opgesloten in een kooi, gekortwiekt of vastgehecht aan een drijvend of vast voorwerp (art. 18, §1, 2° van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

b.Vogels behorend tot het waterwild

45. Voor de jacht op waterwild is, in afwijking van de regel van een aaneengesloten jachtterrein van minstens 40 hectare, een minimum aaneengesloten wateroppervlakte van 3 ha voldoende. Als aaneengesloten worden beschouwd alle ononderbroken wateroppervlakten evenals de wateroppervlakten die onderling op natuurlijke of kunstmatige wijze door een watergang zijn verbonden (art. 8, §2 van het Jachtdecreet).

Op een aantal limitatief in de wet opgesomde plaatsen is de jacht op alle waterwild verboden (art. 10, §3 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Rond enkele natuurreservaten worden op die manier jachtvrije bufferzones ingesteld.

Bij zeer harde of langdurige vorst, kan de bevoegde minister, op advies van het bureau van de Vlaamse Hoge Jachtraad, de jacht op waterwild tijdelijk verbieden (art. 10, §4 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

Het verbod bij sneeuw in het open veld te jagen geldt niet voor het jagen op het waterwild op of onmiddellijk langsheen moerassen, waterplassen en waterlopen (art. 18, §1, 1° van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Deze uitzondering ontkracht het verbod in ruime mate.

De jacht op waterwild is verboden op of onmiddellijk langsheen moerassen, waterplassen en waterlopen waarvan de oppervlakte en bijhorende rietkragen langsheen de oevers voor meer dan de helft met ijs zijn bedekt, en op minder dan 200 meter van een voederplaats waarop granen zijn gestrooid (art. 10, § 6 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

46. Het gebruik van loodhagel bij de jacht op waterwild is verboden in de Ramsargebieden⁵⁸ (art. 18, §3 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993), dit zijn gebieden die als watervogelhabitat van internationale betekenis werden aangeduid en die voor het Vlaamse Gewest ongeveer 15.000 hectare beslaan.

Een jachtpatroon kaliber zes bevat circa 35 gram lood, verspreid over ongeveer 280 korrels. Welnu, onderzoek wijst uit dat alleen via de jacht in Nederland in 1983 meer dan 400 ton lood in de natuur werd verspreid. De loodkorrels worden door vogels als steentjes - nuttig voor de werking van hun maag - aanzien en opgegeten, of door roofvogels via hun prooidieren opgenomen. Doordat vogels zeer sterke maagsappen hebben worden de loodkorrels opgelost en komt het lood in het bloed terecht. Dit proces tast het zenuwstelsel aan met de dood tot gevolg⁵⁹. In Nederland is het gebruik van loodhagel bij de jacht overal verboden sinds 1 januari 1993. Ook in het Vlaamse Gewest moet dergelijk verbod, omwille van redenen inzake milieuhygiëne, natuurbehoud en dierenwelzijn onverwijld worden ingeschreven.

47. De jacht met vuurwapens op *wilde eenden* is open van 15 augustus tot en met 31 januari. De jacht op de wilde eend, vóór de opening en na de sluiting van de jacht in open veld, is alleen toegestaan op of onmiddellijk langsheen waterlopen, waterplassen en moerassen (art. 10, §1 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Deze onduidelijke bepaling mag beslist niet worden opgevat in de zin dat op deze plaatsen de wilde eend gans het jaar zou mogen bejaagd worden. Dit laatste zou immers een ongemotiveerde en niet aan voorwaarden, b.v. qua risico op schade, onderworpen afwijking van art. 7.4. van de Vogelrichtlijn (verbod van jacht tijdens de broed- of trekperiode) zijn, strijdig met art. 9 van de Vogelrichtlijn. Wel moet de bepaling worden samen gelezen met art. 17 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993. Dit betekent dat van 15 augustus tot en

⁵⁸ K.B. van 27 september 1984 tot aanwijzing van de watergebieden van internationale betekenis, B.S., 31 oktober 1984, zoals gewijzigd door het B.Vl.R. van 27 mei 1987, B.S., 1 augustus 1987.

⁵⁹ ARNHEM, R., "Chronische loodvergiftiging: hagelkorrels werken als tijdbom", *Mens en Vogel*, 1994, 131-136.

met 14 september en van 1 januari tot en met 31 januari alleen onmiddellijk langsheen waterlopen, waterplassen en moerassen op de wilde eend mag worden gejaagd, en van 15 september tot en met 31 december overal in open veld⁶⁰. Het schieten van niet vliegvlugge eenden is verboden, evenals in de richting van de paden op de in de wet omschreven dijken langs de Schelde (art. 10, §1 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Laatste bepaling is natuurlijk slecht afdwingbaar, want zeer moeilijk te controleren. In de periode tot een maand na 15 augustus zijn nog vele jonge eenden afhankelijk van hun ouders, zodat het wenselijk is dat deze jacht maar zou worden geopend op 15 september.

Art. 6, derde lid van het Jachtdecreet bepaalt dat de Vlaamse regering, in het gehele of een gedeelte van het grondgebied, de jacht op door haar bepaalde eendesorten één uur na de officiële zonsondergang en één uur voor de officiële zonsopgang kan toestaan, buiten de gebieden die op grond van de internationale verdragen vermeld in art. 36 van het Jachtdecreet en op grond daarvan totstandgekomen internationale akten, werden aangewezen. Deze bepaling werd uitgevoerd door art. 10, §2 van het B.Vl.R. van 16 mei 1993. Dit bepaalt dat voor de aanzitjacht (loerjacht) op wilde eend vanop een vaste post, een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang, vanaf de opening van de jacht, door de woudmeester, onder in de wet bepaalde voorwaarden, vergunning kan worden verleend. Dergelijke vergunning mag ingevolge art. 36 van het Jachtdecreet geen betrekking hebben op vogelrichtlijngebieden⁶¹.

48. De jacht met vuurwapens op *meerkoeten* is open van 15 oktober tot en met 31 januari. De jacht met vuurwapens op *smienten en wintertalingen* is open van 15 oktober tot en met 31 januari, dit echter alleen buiten de vogelrichtlijngebieden. Het is wenselijk de jacht op smienten en wintertalingen af te schaffen, daar deze soorten trekvogels zijn die amper in ons land tot broeden komen en die nooit schadelijk zijn.

De jacht met vuurwapens op *grauwe ganzen* is in de gemeente Knokke-Heist open van 1 september tot en met 31 november, tussen zonsopgang en tien uur in de voormiddag (art. 10, §1 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

Het *schieten van ander waterwild* of van andere water-, zee-, oever- of moerasvogels dan wilde eend, meerkoet, smient, wintertaling en grauwe gans *is verboden* (art. 10, §5 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). De jacht op ander waterwild is trouwens sinds het jachtseizoen 1983-1984 niet meer geopend⁶².

c.Fazanten, patrijzen, korhoenders en houtduiven

⁶⁰ In dezelfde zin: RODTS, J., "De wetgever en de vogels: waterwild", *Mens en Vogel*, 1994, 59 (58-62).

⁶¹ B.Vl.R. van 17 oktober 1988 tot aanwijzing van speciale beschermingszones in de zin van artikel 4 van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, *B.S.*, 29 oktober 1988.

⁶² RODTS, J., "De wetgever en de vogels: waterwild", *Mens en Vogel*, 1994, 58-62.

49. De jacht met vuurwapens of met roofvogels is open, op de *patrijs* van 15 september tot en met 30 november, op de *fazanthaan* van 15 oktober tot en met 31 januari, en op de *fazanthen* van 15 oktober tot en met 31 december (art. 9, §1 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). De jacht met vuurwapens of met roofvogels op *houtduiven* is, zowel in open veld als in bossen, open van 1 oktober tot en met 28 februari (art. 12, 4° van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Het is verboden te jagen op *korhoenders* (art. 18, §2 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Dergelijk verbod lijkt me - minstens voorlopig - ook op zijn plaats voor de patrijs, aangezien het populatieniveau van deze soort schrikwekkend achteruitgaat.

3.Houden van vogels

50. Bij gebreke aan verbodsbepalingen daaromtrent, is het houden van de vogels die gerangschikt zijn onder het wild, geoorloofd⁶³. Zeker ten aanzien van de korhoen, de patrijs en de waterwildsoorten is dit onverantwoord en strijdig met art. 9 van de Vogelrichtlijn, aangezien onder meer het gebrek aan regeling met zich meebrengt dat niet gewaarborgd is dat deze vogels onder strikt gecontroleerde omstandigheden worden gehouden. Ook om deze reden zouden deze vogelsoorten onverwijd moeten worden overgeplaatst van het Jachtdecreet naar het K.B. van 9 september 1981.

4.Verhandelen van vogels

51. Voor het verhandelen gelden de algemene bepalingen uit het Jachtdecreet. De *patrijs* mag verhandeld worden van 15 september tot en met 10 december, de *fazanthaan* van 15 oktober tot 10 februari, de *fazanthen* van 15 oktober tot 10 januari, de *wilde eend* van 10 juli tot 10 februari. Het is echter verboden *meerkoeten*, *smienten*, *wintertalingen*, *kolganzen* en *grauwe ganzen* in de handel te brengen. Dit verbod geldt niet voor opgezette exemplaren of huiden van deze soorten (art. 16, §3 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). De kolgans wordt hier overbodig vermeld, aangezien de jacht op deze soort gesloten is.

5.Opzetten van vogels

52. Bij gebreke aan verbodsbepalingen daaromtrent, en redenerend uit art. 16, §3 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993, is het opzetten van vogels die gerangschikt zijn onder het wild, alsmede het bezit ervan gans het jaar, en de handel erin gedurende de voormelde periodes waarop de handel is toegestaan⁶⁴, geoorloofd, overeenkomstig art. 26 van het Jachtdecreet.

6.Bestrijding van vogels

a.Terugdrijven zonder doden

⁶³ STRYCKERS, P., *l.c.*, 412.

⁶⁴ Zie onder vorige randnummer.

53. Elke eigenaar of grondgebruiker mag jaagbaar wild dat schade toebrengt aan zijn gewassen, teelten, bossen of eigendommen, ten allen tijde terugdrijven. Hij mag zijn inwonende familieleden daarmee belasten (art. 22 van het Jachtdecreet).

b. Algemene rechtsgrond voor bestrijding

54. Indien de eigenaar of grondgebruiker kan aantonen dat geen andere bevredigende oplossing bestaat dan kan hij het jaagbaar wild dat schade toebrengt aan zijn gewassen, teelten, bossen of eigendommen, eveneens doden of laten doden. Het doden mag alleen gebeuren door personen die aan de in de wet omschreven voorwaarden voldoen, en binnen de voorwaarden gesteld in de wet. Onder meer moet het doden gebeuren tussen het officiële uur van zonsopgang en het officiële uur van zonsondergang en na voorafgaande schriftelijke verwittiging van de woudmeester. Deze kan, bij gemotiveerde beslissing, de bestrijding zonodig beperken of verbieden (art. 22 van het Jachtdecreet jo art. 15 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993). Deze algemene afwijkingsbepaling waarborgt geen voorafgaandelijke controle door de woudmeester en bovendien wordt er niet gespecificeerd naar soorten bejaagbaar wild, zodat ze strijdig is met art. 9 van de Vogelrichtlijn⁶⁵.

55. Daarnaast echter bevat het Jachtdecreet en het B.Vl.R. van 16 juni 1993 talrijke daadwerkelijke specifieke bestrijdingsbepalingen die art. 22 van het Jachtdecreet in aanzienlijke mate uithollen.

c. Wilde eenden en houtduiven

56. Om belangrijke schade aan gewassen te voorkomen en daar waar geen andere bevredigende oplossing bestaat, mogen *wilde eenden* door de houder van het jachtrecht met vuurwapens worden bejaagd, van 10 juli tot 1 september, op en rond percelen met graangewassen waar de vogels schade aanrichten en waarvoor de eigenaar van die teelten vooraf een schriftelijk verzoek tot bejaging gericht heeft tot de houder van het jachtrecht. Deze jacht mag alleen plaats grijpen van één uur vóór zonsondergang tot één uur na zonsondergang. De houder van het jachtrecht dient vooraf per aangetekende brief of fax de woudmeester te verwittigen, met vermelding van de dagen en de percelen. De woudmeester kan zo nodig de bevoegde minister voorstellen deze jacht te verbieden (art. 11, §1 en §2 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

57. Om belangrijke schade aan gewassen te voorkomen en daar waar geen andere bevredigende oplossing bestaat, mogen *houtduiven* door de houder van het jachtrecht met het geweer worden bejaagd, van 1 mei tot 14 oktober voor de jaren 1994-1997 en van 1 mei tot 30 juni 1998, op en rond percelen beplant met graangewassen, koolzaad, vlas, bonen, erwten, bloemkool, spruitkool en witloof als in kerseboomgaarden, waar de vogels schade aanrichten en waarvoor de eigenaar van die teelten vooraf een schriftelijk verzoek tot bejaging gericht heeft tot

⁶⁵ Zie onder volgende voetnoot.

de houder van het jachtrecht. De houder van het jachtrecht dient vooraf per aangetekende brief of fax de woudmeester te verwittigen, met vermelding van de dagen en de percelen. De woudmeester kan zo nodig de bevoegde minister voorstellen deze jacht te verbieden (art. 13 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

58. In dit verband dient melding gemaakt van de rechtspraak van de Raad van State, die recent de art. 3, §1 en 4, §3 van het B.Vl.R. van 11 mei 1988 tot vaststelling van de opening en de sluiting van de jacht voor het seizoen 1988-1989 in het Vlaamse Gewest heeft vernietigd⁶⁶. Deze artikels waren grotendeels gelijk aan de hiervoor vermelde. De strijdigheid met art. 9 van de Vogelrichtlijn slaat volgens de Raad van State voornamelijk op het volgende. De controle is zeer theoretisch: de verwittiging van de bevoegde ambtenaar kan feite vlak vóór de aanvang van de bestrijding gebeuren. In de huidige regeling geldt dit bezwaar des te meer, aangezien nu ook het gebruik van de fax toegelaten is⁶⁷. De toevoeging in het huidige B.Vl. R. van 16 juni 1993 dat de minister op zijn advies, en dus niet de woudmeester zelf, de bestrijding kan verbieden, ontlokt bij mij de bedenking dat deze bepaling blijkbaar is bedoeld om *niet* te werken. Dit terwijl, volgens de Raad van State, *de controle van de nationale autoriteiten en van de Europese Commissie op de naleving van de toepassingsmodaliteiten praktisch uitvoerbaar moet zijn* en dat *een bepaalde overheid vooraf moet vaststellen dat er inderdaad geen andere oplossing bestaat vooraleer er tot bejaging of verdelging kan worden overgegaan*. Ook zijn de bepalingen te vaag over de plaatsen waar de verdelging toegestaan wordt. Dit terwijl de afwijkingen nauwkeurig moeten afgebakend zijn, ook naar tijd en gebied waarvoor zij gelden. Aan dit tweede bezwaar komen de bepalingen in het B.Vl.R. van 16 juni 1993 gedeeltelijk, maar dan ook slechts gedeeltelijk, tegemoet⁶⁸. Bovendien heeft de Raad van State ook erkend dat de bepalingen strijdig waren met art. 6 van het Verdrag van Parijs van 1950, dat directe werking heeft en dat voorschrijft dat van het verbod vogels te bejagen en te verdelgen gedurende hun voortplantingsperiode slechts kan worden afgeweken mits *persoonlijke vergunning*. De huidige bestrijdingsregeling van de wilde eend en houtduif moeten dan ook als onwettig worden beschouwd.

59. De wilde eend is een prachtig dier doch een buitenstaander die onze wetgeving bekijkt vraagt zich waarschijnlijk af waarom wij deze soort willen uitroeien. De jacht is van 15 augustus tot 31 januari open en daarbovenop komt dan nog eens de mogelijkheid van bestrijding van 10 juli tot 1 september. Dit terwijl de oudervogels in de maanden juli en augustus hun jongen verzorgen ! Belangrijke landbouwschade veroorzaken wilde eenden bij mijn weten niet. De houtduif wordt nog slechter behandeld. De jacht op deze soort is open van 1 oktober tot 28 februari en bovendien is bestrijding mogelijk van 1 mei tot 14 oktober. Enkel in de maanden

⁶⁶ R.v.St., vzw Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, nr. 46.102, 14 februari 1994, *T.M.R.*, 1994, 398-403, met noot PALLEMAERTS, M., "Controle door de overheid als "essentiële vereiste" bij afwijkingen van de Vogelrichtlijn", 403-405.

⁶⁷ STRYCKERS, P., *l.c.*, 424.

⁶⁸ *Idem.*

maart en april is deze vogel *niet* vogelvrij verklaard ! Houtduiven kunnen wel belangrijke landbouwschade veroorzaken, doch de houtduiven eten vooral het graan van graangewassen die tevoren reeds door de wind zijn neergeslagen op de akker. Onder het mom van de dreiging van landbouwschade wordt de bestrijding van de houtduif frequent

toegepast, veelal ten onrechte. Ik heb de indruk dat, hoewel het populatieniveau van deze soort hoog is, het aantal houtduiven recent sterk begint te verminderen, onder meer door excessieve bejaging en verdelging.

Wilde eenden en houtduiven zijn erg in trek bij de jagers om op te schieten. De buitensporige jachttijden en bestrijdingsregelingen, waarvan in de praktijk ten volle wordt gebruik gemaakt, leiden ertoe dat niet alleen de wilde eenden en houtduiven, maar de ganse avifauna wordt verstoord, en lijken me vooral ingegeven om tegemoet te komen aan de verzuchtingen van schietgrage individuen, in plaats van aan de principes van de weidelijke jacht.

d.Kieviten

60. In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer en waar geen andere bevredigende oplossing bestaat, mogen *kieviten* van 1 juli tot 30 juni (dus het ganse jaar) worden bejaagd onder toezicht van de beheerder van de vliegvelden, binnen de grenzen van in de wet met name genoemde vliegvelden. De beheerder kan, rekening houdend met de bestaande populaties, deze jacht beperken of verbieden. Deze jacht kan worden beoefend met vuurwapens en met roofvogels (art. 11, §3 van het B.Vl.R. van 16 juni 1993).

61. In dit verband dient melding gemaakt van hetzelfde arrest van de Raad van State, dat art. 3, §2 van het B.Vl.R. van 11 mei 1988 tot vaststelling van de opening en de sluiting van de jacht voor het seizoen 1988-1989 in het Vlaamse Gewest heeft vernietigd. Deze bepaling was identiek aan deze van het B.Vl.R. van 16 juni 1993. De kritiek van de Raad van State slaat in dit geval voornamelijk op het feit dat de Vlaamse regering niet bevoegd was om deze soort aan de lijst van het bejaagbaar wild toe te voegen. Een eventuele uitbreiding van de lijst van het jachtwild is immers enkel mogelijk als deze vereist is voor de tenuitvoerlegging van de Beneluxovereenkomst⁶⁹. De huidige bestrijdingsregeling van de kievit, die trouwens ook strijdig is met art. 9 van de Vogelrichtlijn, moet dan ook als onwettig worden beschouwd.

7. Ringwerk

62. De Vlaamse regering kan, ten beboeve van het wetenschappelijk onderzoek verricht door wetenschappelijke instellingen, universiteiten en instellingen van het hoger onderwijs buiten de universiteit of ten behoeve van het natuurbeheer, afwijken van de bepalingen van dit decreet onder de door haar te bepalen voorwaarden en toezicht (art. 33 van het Jachtdecreet). Deze bepaling werd uitgevoerd door het hogervermelde B.Vl.R. van 19 juli 1995⁷⁰ (ringwerk).

⁶⁹ *Idem.*

⁷⁰ B.Vl.R. van 19 juli 1995 betreffende het ringen van vogels met een wetenschappelijk doel, *B.S.*, 8 november 1995.

C.HANDHAVING VAN DE WETGEVING

1.Toezicht en administratieve sancties

63. Aangezien de vogelbeschermingsreglementering werd ingepast in het Jachtdecreet, zijn de krachtens de Jachtwet bevoegde opsporingsambtenaren bevoegd voor het toezicht inzake jacht en vogelbescherming. Behalve de officieren van gerechtelijke politie met algemene opsporingsbevoegdheid, zijn als bijzondere opsporingsambtenaren bevoegd: de burgemeesters en schepenen, de rijkswachters, de beëdigde privé-jachtwachters; de douanebeambten; de ingenieurs en boswachters van de Afdeling Bos en Groen van AMINAL (art. 121 van het Boswetboek, art. 108, tweede lid van het Bosdecreet en art. 67, tweede lid van het Veldwetboek); de ambtenaren van Afdeling Natuur van AMINAL (art. 24 van de Jachtwet).

64. In de uitoefening van hun opdracht mogen bovenstaande bijzondere opsporingsambtenaren het open veld, bossen, fabrieken, magazijnen, werkplaatsen, kantoren, boten, bedrijfsgebouwen, stallen, stapelhuizen, stations, wagons, voertuigen en de in de open lucht gelegen bedrijven betreden (art. 30 van het Jachtdecreet). Het wild mag alleen worden opgespoord en in beslag genomen bij handelaars in eetwaren of wild, in eetgelegenheden, op openbare plaatsen en in openbare voertuigen. Op andere plaatsen mag het opsporen en in beslag nemen slechts geschieden als het wild er geplaatst is om in de handel te worden gebracht (art. 26-27 van het Jachtdecreet). Voor het overige moeten de voorschriften van het Wetboek van Strafvordering worden gevolgd. Verboden jachtvuigen en hulpmiddelen en onwettig in de handel aangeboden wild worden in beslag genomen (art. 8 van de Jachtwet. Het wapen dat diende tot het plegen van het jachtmisdrijf wordt onmiddellijk in beslag genomen door de verbaliserende ambtenaar (art. 20 en 22 van de Jachtwet). Jagers mogen echter maar worden ontwapend als ze verkleed of gemaskerd zijn of zich weigeren te identificeren, bij nacht, of wanneer ze de verbaliserende ambtenaren bedreigen, beledigen of aanvallen (art. 32 van het Jachtdecreet). In beslag genomen wild wordt tegen bewijs van ontvangst onmiddellijk ter beschikking gesteld van het OCMW (art. 27 van het Jachtdecreet). De arrondissementscommissaris kan het jachtverlof intrekken (art. 19 van het Jachtdecreet)⁷¹.

65. Inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering worden opgespoord, vastgesteld, vervolgd en gestraft overeenkomstig de bepalingen van de Jachtwet (art. 12 van het K.B. van 9 september 1981 en art. 7 van het M.B. van 14 september 1981). Vogelhandelaars, evenals de houders van de inventarissen van kooivogels zijn verplicht het toezicht door bovengenoemde opsporingsambtenaren te aanvaarden en alle maatregelen te treffen voor het vergemakkelijken ervan (art. 6, §1 van het K.B. van 9 september 1981 respectievelijk art. 3 van het M.B. van 14 september 1981). De erkende groeperingen van vogelhouders zijn verplicht hen alle nuttige

⁷¹ STRYCKERS, P., *l.c.*, 398-399.

inlichtingen en documenten te verstrekken om hun controle te kunnen uitoefenen (art. 1, §5 van het M.B. van 14 september 1981). De *onwettig te koop aangeboden, gekochte, bij vangst gebruikte of onder zich gehouden tuigen en middelen worden onmiddellijk in beslag genomen. De onwettig gehouden, bij het vangen gebruikte, gevangen, vervoerde, gekochte of te koop gestelde, geleverde of geruilde vogels worden onmiddellijk vrijgelaten.* Doch bij B.Vl.R. van 24 mei 1995 is ingevoegd dat *vogels van wie de fysieke toestand dat vereist of die behoren tot niet-inheemse soorten, ondersoorten, rassen of variëteiten, worden ondergebracht in een door de minister erkend opvangcentrum* (art. 10, §2 van het K.B. van 9 september 1981), dat de opsporingsambtenaren zich bij hun opsporingen en vaststellingen kunnen laten bijstaan door deskundigen en dat de minister een lijst van deskundigen kan opstellen (art. 10, §4 van het K.B. van 9 september 1981). Op een overlegvergadering tussen de Opsporingsinspectie van de Douane en de Vogelbescherming (het KBVBV) is beslist dat bij elke verdachte lading voorlopig het KBVBV zal gevraagd worden een controle uit te voeren op het vlak van naleving van de wettelijke bepalingen inzake het dierenwelzijn en de vogelbescherming, met inbegrip van CITES. Dode vogels worden vernietigd (art. 10, §3 van het K.B. van 9 september 1981). Art. 50 van het Veldwetboek draagt de burgemeester op te waken over de strikte uitvoering van de wetten en reglementen betreffende bescherming en behoud van vogels die nuttig zijn voor de landbouw⁷².

66. De controle op de vogelbeschermingsreglementering ontbreekt in de praktijk nagenoeg totaal, dit onder meer wegens een absoluut tekort aan voldoende gekwalificeerd opsporingspersoneel⁷³. De personeelsbezetting van de Afdeling Bos en Groen en de Afdeling Natuur binnen AMINAL is manifest ontoereikend. Het personeelskader was trouwens, minstens tot voor kort, maar voor de helft daadwerkelijk opgevuld. Bij de (provinciale) buitendiensten van twee voornoemde Afdelingen van AMINAL samen zijn bij mijn weten minder dan tien personeelsleden effectief in dienst. Zij zijn belast met de beleidsvoorbereiding, het vergunningenbeleid en de toepassing, met inbegrip van de controle, van de jacht-, vogelbeschermings-, natuurbehouds-, bos- en visserijwetgeving in de provincie waarvoor zij bevoegd zijn.

2. Strafsancties

67. Jacht- en vogelbeschermingsmisdrijven worden vervolgd voor de *correctionele rechtbank*, behalve de zogenaamde "klachtmisdrijven" (dit zijn: jagen op andermans grond zonder toestemming van de eigenaar ; zijn honden doen jagen of rondlopen op andermans grond zonder toestemming van de eigenaar), waarvoor de politierechtbank bevoegd is. Verboden jachttuigen en hulpmiddelen, alsook wapens gebruikt voor stroperij, worden verbeurd verklaard. De rechter beveelt de vernietiging van de verboden tuigen en hulpmiddelen. *In beslag genomen vogels, netten, strikken, lokaas en andere verboden tuigen worden verbeurdverklaard* (art. 31 van de Jachtwet)⁷⁴. De bepalingen der art. 180 en 180bis van het Wetboek van Strafvordering

⁷² STRYCKERS, P., *l.c.*, 402-403.

⁷³ STRYCKERS, P., *l.c.*, 416 en 418.

⁷⁴ STRYCKERS, P., *l.c.*, 399.

(K.B. nr. 7 van 21 juni 1939), waarbij de procedure tot minnelijke schikking voorzien wordt, zijn van toepassing.

68. De geldboetes en gevangenisstraffen zijn veel hoger in geval van jachtmisdrijven dan bij inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering. De strafmaten in het Jachtdecreet zijn per misdrijf bepaald zodat geen algemeen beeld kan gegeven worden, wel enkele voorbeelden: nesten en broedsels van vogels, gerangschikt bij het wild, wegnemen, opzettelijk vernielen, vervoeren of in de handel brengen (art. 35 - 50 frank geldboete); jagen zonder jachtverlof (art. 13 - 100 frank geldboete); onder zich hebben van verboden tuigen (art. 19 - 100 tot 200 frank geldboete); inbreuk op het verbod levende wilde konijnen of vossen uit te zetten (art. 23 - 200 tot 1.000 frank geldboete en/of 8 dagen gevangenisstraf); jagen zonder jachtverlof met een verboden wapen (art. 37 - 200 tot 4.000 frank geldboete en één tot vijf jaar gevangenisstraf)(alle geldboetes tussen 1 januari 1994 en 1 januari 1995: x 150, vanaf 1 januari 1995: x 200).

Tot vóór het Jachtdecreet van 24 juli 1991 werden de feiten verboden door de maatregelen getroffen op grond van art. 31 van de Jachtwet (dus de inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering) gestraft met een geldboete van 5 tot 25 frank (x 100), benevens verbeurdverklaring van de in beslag genomen vogels en van de netten, de strikken, het lokaas en de andere tuigen. In geval van herhaling werd de maximum geldboete opgelegd en kon ook een gevangenisstraf van 3 tot 7 dagen worden uitgesproken. Deze strafmaat ging terug tot de wijziging, door de Wet van 29 maart 1873, van art. 21 van de Wet van 26 maart 1846 op de jacht. Door het Jachtdecreet werden de straffen gebracht op een *geldboete van 50 tot 100 frank* (tussen 1 januari 1994 en 1 januari 1995: x 150, vanaf 1 januari 1995: x 200). In geval van herhaling wordt het maximum van de geldboete opgelegd en kan de rechtbank, behalve geldboete, ook gevangenisstraf van acht dagen tot één maand uitspreken (art. 31 van de Jachtwet).

69. De strafmaat voor inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering is belachelijk laag, terwijl deze een afschrikkend karakter zou moeten hebben, onder meer omdat inbreuken dikwijls uit hun aard (b.v. het schieten van een beschermde vogel of sluikhandel) moeilijk te ontdekken zijn en de ecologische schade veroorzaakt door de inbreuk niet te herstellen.

Daarenboven komt het in praktijk zelden tot een veroordeling, omdat het parket de meeste inbreuken seponereert. Dit staat in schril contrast met de houding van het parket in Nederland, dat ook toen de strafmaat (nog) even laag was dan in België, zijn verantwoordelijkheid opnam en vrijwel in alle gevallen van inbreuken op de Vogelwet 1936 vervolging instelde. Ondertussen is in Nederland de strafmaat flink opgetrokken. Ter vergelijking: in Nederland zijn inbreuken op de vogelbeschermingsreglementering zogenaamde economische delicten, waarop een gevangenisstraf tot 2 jaar en/of een geldboete tot 25.000 gulden staat⁷⁵.

Ofschoon het wegwerken van alle andere tekortkomingen die in de loop van deze bijdrage werden beschreven, noodzakelijk is, zou de vogelbescherming op korte termijn best gediend zijn met twee eenvoudige en gemakkelijk te realiseren zaken: 1° dat het parket zijn verantwoordelijk

⁷⁵ Een ander voorbeeld: in Australië vond de douane vier beschermde papegaaien in een onderbroek van een toerist; de man werd veroordeeld tot omgerekend 550.000 frank boete (1994).

zou opnemen en de inbreuken vervolgen en 2° dat de strafmaat in de vogelbeschermingswetgeving flink wordt opgetrokken.

III.EVALUATIE, KNELPUNTEN EN OPLOSSINGEN

(p.m.)